

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

Ижтимоий-сиёсий газета

№ 23 (1622), 2026 йил 4 февраль, чоршанба

www.yuz.uz yuz.uznews yuz_official yuz.uz_news yuz.uz_news

ҚУРИЛИШ СОҲАСИДА ЯНГИЧА ЁНДАШУВЛАР ЖОРИЙ ЭТИЛАДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 3 февраль куни урбанизация ва уй-жой қурилишида янгича ёндашувларни жорий этиш юзасидан тақдимот билан танишди.

Аҳолининг уй-жойга бўлган талабини қондириш мақсадида сўнгги 8 йилда мамлакатимизда 120 миллион квадрат метр ёки 600 мингдан зиёд хонадонлар қурилиб, фойдаланишга топширилди. Уй-жой сотиб олишга кўмаклашиш учун 541 минг нафар фуқарога 103 триллион сўм арзон ипотека кредитлари ва субсидиялар ажратилди.

Қурилиш ишларининг кўлами кенгайгани қурилиш материаллари sanoati ривожига катта туртки бериб, кўплаб ҳудудларнинг “драйвери”га айланди. Урбанизация даражаси 1991 йилдаги 40,3 фоиздан 51 фоизга етди.

Давлатимиз раҳбари қилинган ишлар ҳали етарли эмаслигини кўрсатиб ўтди. Республика бўйича ҳар йили 200 мингтага яқин янги оила ташкил топмоқда. Бу янги уйлар, йўللар ва ижтимоий инфратузилмага талаб янада ортади дегани. Қолаверса, ҳозирда аҳолининг бир киши бошига ўртача 18,9 квадрат метр турар жой майдони тўғри келмоқда. Бу кўрсаткичи камида 23 квадрат метрга етказиш учун 2040 йилгача янги уй-жой қурилиши суръатини 280 мингтага ошириш лозим.

Шу мақсадда урбанизация соҳасида бошқарув янги тизим асосида йўлга қўйилиб, алоҳида қўмита тузилди, унинг олдида уй-жой қуриш ҳақларини босқичма-босқич ошириш вазифаси қўйилди. Хусусан, 2026 йилда 140 минг, 2027 йилда 150 минг ва 2028 йилда 160 минг хонадонли уй-жойлар қуриш режалаштирилган.

Президентимиз бизнес ва стартаплар ривожига учун шароит яратиш, sanoat ва AT кластерларини шакллантириш, мекан таъминдорлигини оширишда ақл билан ташкил этилган урбанизация муҳим ўрин тутишини таъкидлади.

Тақдимотда ер ресурсларидан самарали фойдаланиш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди. Халқаро ташкилотларнинг ҳисоб-китобларига кўра, аҳоли пунктлари тартибсиз кенгайиб бориши айрим ҳудудларда келгусида экин ерларнинг танқислигига олиб келиши мумкин.

Шу муносабат билан эскирган уй-жой фондини янгилаш, уй-жой қурилишида реновация улушини ошириш зарурлиги таъкидланди. Бунда реновация ҳиссасини ҳозирги 15 фоиздан 2040 йилга қадар 60 фоизга етказиш, “Янги Ўзбекистон” массивларини барпо этишни кенгайтириб, 120 тага етказиш зарурлиги қайд этилди.

Бугунги кунда қурилиш соҳасидаги руҳсат олиш жараёнлари 9 та босқичдан иборат бўлиб, ўртача 90-120 кун вақт талаб қилмоқда. Шу билан бирга, халқаро амалиётда “қурилишга тайёр ер” механизми орқали бу ишларга кетадиган вақт 7-15 кунни ташкил этаётгани кўрсатиб ўтилди.

Мамлакатимизда ушбу тизимни жорий этиш тақлиф қилинди. Унга кўра, барча тайёргарлик жараёнлари ва руҳсатномаларни расмийлаштириш ер майдонлари аукционга қўйилишдан олдин бажарилади. Натижада тадбиркор аукционда ерни ютиб олгандан сўнг

қўшимча ҳужжат йиғмасдан ва келишувлардан ўтмасдан, барча ҳужжатларни автоматик тарзда олиш имконига эга бўлади. Қурилишга тайёр бўлмаган ерларни аукционга чиқариш тақиқланади, жараёнлар эса шаффоф ва қисқа муддатларда амалга оширилиши таъминланади.

Қурилиш сифати, биринчи навбатда, лойиҳа ҳужжатларига боғлиқ. “ТошкентбошлангИТИ”, “ЎзшаҳарсозликЛИТИ”, “ЎзГАШҚЛИТИ”, “Қишлоқ-қурилишлойиҳа” ташкилотларининг фаолиятини тубдан яхшилаш, бунинг учун юқори малакали хорижий мутахассисларни жалб қилиш ва замонавий бошқарув тизимини жорий қилиш зарурлиги қайд этилди.

Урбанизация ва уй-жой қурилиши жараёнларини тўғри ҳамда самарали режалаштириш учун рақамли технологиялардан кенг фойдаланиш керак. Бу борада тақдимотда бош ва мастер режаларнинг ягона маълумотлар базаси, қурилишга тайёр ер майдонлари базаси — “Ер банки”, кўп квартиралы уйларнинг ягона геоахборот базаси, “аскроу” тизими, қурувчилар рейтингини ва бошқалардан иборат “Уй-жой” ахборот тизимини ишлаб чиқиш тақлиф этилди.

Президентимиз тақдим этилган тақлифларни маъқуллаб, соҳада режалар, ҳисоб-китобга асосланган ва узоқ муддатли ёндашувларни изчил жорий этиш, белгиланган кўрсаткичлар ижросини таъминлаш юзасидан мутасаддиларга тегишли топшириқлар берди.

ЎЗА

СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ МАСАЛАЛАРИ КЎРИБ ЧИҚИЛДИ

Президент Шавкат Мирзиёев сув ресурсларидан самарали фойдаланишни таъминлаш ҳамда сув тежовчи технологияларни кенг жорий этиш юзасидан тақдимот билан танишди.

Бугунги кунда мамлакатимизда сув тежовчи технологиялар жорий қилинган майдонлар 2,6 миллион гектарга ёки сугориладиган ер майдонларининг 60 фоизига етди. Таққослаш учун, 2017 йилгача республикамизда сув тежовчи технологиялар жорий қилинган майдонлар жами 19 минг гектарни ташкил этар эди. Мазкур ишлар натижасида ҳар йили 2,5 миллиард куб метр сув тежаланишига эришилмоқда.

Бугунги тақдимотда бу борадаги ишлар қамровини янада кенгайтириш бўйича ишланган янги тақлифлар кўриб чиқилди.

Жумладан, 2028 йилга қадар сув тежовчи технологияларни 930 минг гектар ерда ўрнатиб, бундай майдонларни 3,5 миллион гектарга ёки жами сугориладиган ерларнинг 80 фоизига етказиш режалаштирилган. Натижада ҳар йили 3,5 миллиард куб метр сувни иқтисод қилиш, 300 минг гектар ернинг сув таъминотини яхшилаш ва тақрорий экинларни сугориши имконияти яратилади.

Сув тежовчи технологияларни жорий қилиш орқали тежаланган сув ресурслари сув таъминоти оғир ҳудудда жойлашган фермерларга кафолатли етказиб берилишига замин яратилади.

Бунинг учун қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда сув тежовчи технологияларни жорий этишни давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг янги механизмлари кўланади.

Хусусан, сув ресурслари учун солиқ ставкаси ва субсидиялар миқдорини ер майдонларининг сув билан таъминланганлиги ҳолатидан келиб чиқиб белгилаш тақлиф қилинди. Масалан, сув билан барқарор таъминланмаган ҳудуддаги сугориладиган ер майдонларида сув тежовчи технологиялар жорий қилинганда, ажратиладиган субсидияларга 1,25 оширувчи коэффициент қўлланган ҳолда ҳисобланади.

Шунингдек, сув тежовчи технологияларни банк кредитларини олмасдан ўз маблағлари ҳисобидан ишга туширадиган ташаббускорларга субсидия ажратишнинг янги тизими жорий этилади. Бунда тегишли лойиҳа-смета ҳужжатлари ва лойиҳани амалга ошириш бўйича таъминотчи корхона билан тузилган шартнома асосида субсидия маблағларининг 50 фоизи Аграр соҳада тўловлар агентлиги томонидан олдидан ажратилади.

Эңдликда бошқоқ дон экинларини етиштиришда томчилик ва дискрет сугорчи технологияси жорий қилинган майдонлар учун ҳам субсидия берилди.

Сув тежовчи технологияларни харид қилиш ва қуриш мақсадида тижорат банклари томонидан ажратилган кредитлар бўйича фоизларни қисман қоплаб бериш йўлга қўйилди. Ёзу майдонларида томчилик сугорчи технологиясини жорий қилиш учун кредит маблағлари ҳар йил ноябрь ойидан бошлаб ажратилади.

Сув тежовчи технологияларни қуриб берган пудрат ташкилотлари ҳар бир лойиҳага камида 2 йиллик кафолат муддати бериши ҳамда 5 йил давомида сервис хизматларини кўрсатиши мажбурий этиб белгиланади.

Соҳада давлат назоратини такомиллаштириш масалаларига тўхталиб ўтилди. Сув олиш жойларида сувни бошқариш ва ҳисобини юритишни такомиллаштириш мақсадида шולי етиштириладиган ҳамда балиқчилик хўжаликлари ташкил қилинган ер майдонларида “ақли” сув ўлчаш ва ҳисоблаш воситалари ўрнатилади. Улар “Сув ҳисоби” ахборот тизимига интеграция қилинади.

Сув хўжалиги объектлари хавфсизлигини ва сувдан фойдаланишни назорат қилиш инспекциясининг ҳудудий бўлиmlарларида сув тежовчи технологиялардан ҳамда сувдан фойдаланишни

мониторинг қилиш бўлиmlари ташкил этилади. Тадбиркорлик субъектларида инспекция томонидан ўтказиладиган текширувларни ёнқамардан фойдаланиш ҳолда амалга ошириш тартиби жорий этилади. Инспекцияга қишлоқ хўжалиги экин майдонларида сувдан фойдаланиш ва сув ифросини мониторинг қилиш мақсадида дронлардан фойдаланишга руҳсат берилди.

Шу билан бирга, ўрнатилган сув тежовчи технологиялардан мақсадли фойдаланишни устидан назоратни кучайтириш зарурлиги қайд этилди. Сув тежовчи технологиялар жорий қилинган ва субсидия ажратилган ер майдонларида бундай технологиялар ёки уларнинг асосий қисmlарини ишлатмасдан анъанавий усулда сугориш сувдан ўзбошимчилик билан фойдаланиш деб баҳоланади.

Фермерларнинг сув тежовчи технологияларни жорий этиш соҳасидаги манфаатларининг ҳимоясини кучайтириш мақсадида “Сувхўжаликназорат” инспекцияси ва унинг ҳудудий бошқармалари томонидан сув тежовчи технологияларни ўрнатиш билан боғлиқ масалалар юзасидан судларга даъво аризаларини киритишда давлат божидан озод қилиш тақлиф этилди.

Соҳада кадрлар салоҳиятини ошириш — долзарб масала.

Тақдимотда илгор хорижий тажрибани инобатга олган ҳолда сув тежовчи технологияларни жорий қилиш ва улардан фойдаланиш бўйича кадрлар тайёрлаш ҳамда уларнинг малакасини ошириш юзасидан режалар ҳақида ҳам ахборот берилди. Жумладан, “Сувчилар мактаби” лойиҳаси доирасида жорий йилда 10 мингта фермер хўжаликлари ходимларининг малакаси оширилади, 358 нафар сув хўжалиги ходими малака ошириш учун хорижга юборилади.

ЎЗА

ЎЗБЕКИСТОН — ПОКИСТОН: МИНТАҚАВИЙ БОҒЛИҚЛИК, ЎЗАРО МАНФААТ ВА ИЗЧИЛ ТАРАҚҚИЁТ СТРАТЕГИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Покистон Ислom Республикасига режалаштирилаётган расмий ташрифи мамлакатимиз ташқи сиёсатида Марказий ва Жанубий Осиёни ўзаро боғлашга қаратилган узоқ муддатли стратегиянинг навбатдаги муҳим босқичи бўлади. Бу ташриф икки давлат ўртасидаги

ҳамкорликни янги сифат даражасига кўтариш, иқтисодий, транспорт, энергетика соҳаларида ўзаро манфаатли шерикликни чуқурлаштириш, минтақавий хавфсизликни таъминлаш орқали барқарор ривожланишга қаратилган аниқ натижаларни кўзда тутди.

► Давоми 2-бетда

БУЮК ШАХМАТ ТАХТАСИ: ТАРИХИЙ ХОТИРА, ГЛОБАЛ РАҚОБАТ ВА ЧЕМПИОНЛАР АВЛОДИ

Жорий йилнинг 16 январидан 1 февралгача Нидерландиянинг Вейк-ан-Зее шаҳрида шахмат оламининг энг нуфузли мусобақаларидан бири — “Tata Steel Chess 2026” халқаро турнири бўлиб ўтди.

► Давоми 2-бетда

Президентимиз раислигида 23 январь куни камбағалликни қисқартириш ва аҳоли бандлигини таъминлаш бўйича 2026 йилда асосий вазифалар юзасидан видеоселектор йиғилиши бўлиб ўтди. Ушбу йиғилиш масалалар мазмуни ва кўлами жиҳатидан мамлакат ижтимоий сиёсати эволюциясида бурилиш нуқтаси бўлди.

Бошқариладиган манзилликнинг навбатдаги босқичи

Ислохотлар натижалари ижтимоий сиёсатнинг навбатдаги босқичига ўтилаётганини намойиш этмоқда. Илк маротаба камбағалликка қарши кураш маҳаллалар даражасидаги аниқ натижалар билан бевосита боғланиди.

Бундай ўзгариш эришилган ижтимоий-иқтисодий натижалар самарасидир. 2025 йил якунига кўра, мамлакат иқтисодиёти 7,7 фоиз ўсди, бу прогноз қилингандан (6,5 фоиз) сезиларли даражада кўп, ЯИМ ҳажми эса 147 миллиард доллардан ошди ва аҳоли жон бошига қарийб 3,9 минг долларни ташкил этди. Иқтисодиётнинг барча тармоқларида ўсish суръатлари 2024 йилги кўрсаткичлардан юқори бўлди. Хорижий инвестициялар ҳажми 43 миллиард долларга, экспорт эса 33,8 миллиард долларга етди. Инфляция даражаси 2025 йилда 9,8 фоиздан 7,3 фоизга пасайди.

Ишончли иқтисодий ўсish бюджетда тушумллар сезиларли даражада ошишини таъминлади, улар ижтимоий масалаларни ҳал қилиш, камбағалликка қарши курашиш ва маҳаллаларни ривожлантиришга изчил йўналтирилди. Ушбу омил ҳисобига 2025 йилда 5,4 миллион киши даромад манбалари билан таъминланди ва 330 мингта оила камбағалликдан чиқарилди. Натижада ишсизлик даражаси 4,8 фоизга, камбағаллик даражаси эса 5,8 фоизга камайди.

Умумий камбағаллик кўрсаткичлари пасайгани сари унинг географияси ҳам ўзгариб, маҳаллий, концентрациялашган ва турфа бўлиб бормоқда. Кам таъминланган оилаларнинг деярли учдан бир қисми ва ишсизларнинг қарийб бешдан бир қисми муайян маҳаллаларда жам бўлган, бу эса янги моделга ўтишни талаб қилди.

Шу нуқтан назардан, ҳар бир маҳалла даражасида эришилган натижа асосий индикаторга айланмоқда. Камбағаллик ёки ишсизликнинг сақланиб қолаётгани чораларни янада такомиллаштириш зарурлигини билдиради.

Шу муносабат билан илк маротаба миллий миқёсда мамлакатнинг барча ҳудудларини камбағаллик даражаси бўйича тизимли таснифлаш ўтказилди. 20 та мезон асосида 37 та “оғир” тоифадаги туман ва 903 та “оғир” маҳалла аниқланди, уларда қарийб 120 мингта камбағал оила ва тахминан 155 минг ишсиз фуқаро истиқомат қилади. Шу билан бир вақтда янги Ўзбекистон қиёфасини шакллантириш бўйича ишлар яна 33 та туман ва 330 та “оғир” маҳаллада бошлаб юборилди.

Янги ёндашувнинг ўзига хос хусусияти шундаки, “оғир” ҳудудларга таркибий

► Давоми 3-бетда

ТИНЧЛИК ВА БАРҚАРОРЛИКНИ ТАЪМИНЛАМАЙ, ФАРОВОНЛИККА ЭРИШИШ БЎЛМАЙДИ

Мурожаатномада ёшлар ва хотин-қизларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, таълим тизимини мактабгача таълимдан олий таълим ва касбий тайёргарликка тақомиллаштириш, оилаларни ижтимоий ҳимоя қилиш, маънавий эъравонликка қарши қонунчилик ижросини таъминлаш масалаларига алоҳида ўрин берилган. Экстремизм, гиёҳвандлик ва коррупция каби иллатларга қарши профилактикага асосланган ёндашув жамият барқарорлигини таъминлашда муҳим аҳамиятга эга экани таъкидланган.

Исломободда Президент Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва мамлакат халқига Мурожаатномаси мазмун-моҳияти ва аҳамиятига бағишланган давра суҳбати бўлиб ўтди.
Тадбирда Ўзбекистон ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари Баҳромжон Аълоев, мамлакатимиз элчиси Алишер Тўхтаев, Покистоннинг етакчи таҳлил марказлари, ижтимоий-сиёсий доиралари вакиллари, экспертлар, сиёсатшунослар, профессорлар ва оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Сайед Халид Амир ЖАФРИЙ, Жанубий Осиё ва халқаро тадқиқотлар таҳлил маркази директори:

— Ўзбекистон Президентининг Олий Мажлис ва мамлакат халқига Мурожаатномасида хавфсизлик, иқтисодий модернизация ва минтақавий ҳамкорлик барқарор ривожланишининг ягона тизимини қандай шакллантириётгани ҳақида аниқ таҳлиллар келтирилган. Президент Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида нисбатан қисқа даврда Ўзбекистон жамият ва иқтисодий ҳаётининг асосий соҳаларини қамраб олган чуқур трансформация йўлини босиб ўтди.

Экспертлар ва кузатувчилар учун ислохотлар натижалари танланган йўлнинг самарадорлигини яққол тасдиқлаб, минтақадаги муваффақиятли трансформациянинг ёрқин намунаси бўлиб хизмат қилмоқда.

Шунингдек, Мурожаатномада хавфсизлик мавзуси алоҳида ўрин тугди ва у адолатли равишда тараққиётнинг пойдевори сифатида баҳоланди. Президент Шавкат Мирзиёев маърузасида тинчлик ва барқарорлиқни таъминлаш, иқтисодий ўсиш ва ижтимоий фаровонликка эришиш мумкин эмаслигини алоҳида таъкидлади.

Умуман олганда, Ўзбекистон Президентининг Мурожаатномаси ўзаро боғлиқ ва умумий ривожланиш стратегиясини ақс эттиради.

Рима ШАУКАТ, Минтақавий тадқиқотлар институти департаменти раҳбари:

— Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлиси ва мамлакат халқига Мурожаатномаси мазмунан инсон манфаатларига, айниқса, жамият тараққиётида хотин-қизларнинг ўрнини мустақамлашга қаратилган.

Утган йили апрелда Ўзбекистонга сафарим доирасида юртингизда хотин-қизларнинг жамият ҳаётида фаол иштирок этётганига, турли соҳалар, хусусан, қишлоқ хўжалигидан тортиб, юқори технологияли транспорт тизими ва давлат бошқарувида бўлган йўналишларда самарали меҳнат қилаётганига гувоҳ бўлдим. Шунингдек, Президент ташаббуси доирасида таълим, соғлиқни сақлаш, тадбиркорлик, илм-фан ва инновацияларни ривожлантириш, кам таъминланган оилаларни қўллаб-қувватлаш, уй меҳнати ва кичик бизнесни рағбатлантириш ҳамда гендер тенгликни таъминлашга алоҳида эътибор қаратилаётгани таъсирчан сазовор.

Ўзбекистонда маҳалла институти жамият ҳаётининг муҳим таянчи сифатида давлат сиёсатининг марказидан ўрин олган. Бу, ўз навбатида, жойларда аҳоли билан бевосита ишлаш, ижтимоий масалаларни барвақт аниқлаш ва ҳал этишга хизмат қилмоқда. Президент Шавкат Мирзиёевнинг узоқни кўра билшига асосланган сиёсати мамлакат тараққиёти фақат юқори даражадаги қарорлар орқали эмас, балки энг куйи бўгин — жамиятнинг амалга бўлган маҳалла даражасида амалга оширилиши лозим деган тамойилга таянмоқда.

Адам САУД, Бахрия Университети профессори:

— Жамият тараққиётида маҳалланинг ўрни бекиёс. Маҳалла мустақам бўлса, жамият ва давлат ҳам барқарор ривожланади.

Ўзбекистонда аҳолининг қарий ярмини хотин-қизлар ташкил этишини инобатга олган ҳолда уларни қўллаб-қувватлаш давлат сиёсатида устувор вазифа эканини таъкидламоқчиман. Айниқса, парламент тартибда хотин-қизлар улushi юқори эканини гендер тенгликни таъминлашга қаратилган ислохотларнинг амалий натижаси сифатида баҳолайман.

Фикримча, Президент Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида Ўзбекистон илчил ислохотлар йўлидан бориб, жамият фаровонлиги, инсон қадрини улуглаш ва барқарор тараққиётни таъминлашга қаратилган замонавий давлат моделини шакллантирмоқда. Ўзбекистон ва Покистон ўртасидаги жамоатчилик дипломатияси ҳамда тарихий алоқаларни янада мустақамлаш учун янги имкониятлар очилмоқда.

“Дунё” АА Исломобод шаҳри

ЎЗБЕКИСТОН – ПОКИСТОН: МИНТАҚАВИЙ БОҒЛИҚЛИК, ЎЗАРО МАНФААТ ВА ИЛЧИЛ ТАРАҚҚИЁТ СТРАТЕГИЯСИ

Бошланиши 1-бетда

Бугун жаҳон иқтисодиёти ва халқаро муносабатлар тизими чуқур трансформация жараёнини бошдан кечирмоқда. Савдо йўлаклари қайта шаклланишда, энергетика хавфсизлиги ва озиқ-овқат таъминоти масалалари биринчи ўринга чиқмоқда. Иқлим ўзгариши эса давлатлардан яққа ҳаракат эмас, балки ҳамкорликни талаб қилаётган глобал чақирғиққа айланмоқда.

Жаҳон банки ҳисоб-китобларига кўра, сўнгги беш йилда глобал логистика харажати ўртача 25-30 фоиз ошган. Бу эса денгизга чиқиш имконияти чекланган давлатлар учун янги транспорт йўлаklarини излашни стратегик заруратга айлантирди.

Ана шундай шароитда Ўзбекистон ташқи сиёсати оқиллик, прагматизм ва ўзаро манфаат тамойилларига асосланиб, яқин ва қўшни минтақалар билан боғлиқлиқни мустақамлашнинг стратегик устувор вазифа сифатида белгилади. Президентимиз таъкидлаганидек, Ўзбекистон ташқи сиёсатининг асосий мақсади атрофимизда тинч, барқарор ва иқтисодий жиҳатдан ўзаро боғлиқ маконни шакллантиришдир.

Покистон айнан шу стратегик мантиқий занжирда муҳим ўрин тугади. Географик жойлашуви, катта ички бозори ва порт инфратузилмасига эгалиги билан у Ўзбекистон учун Жанубий Осиёга чиқишда ишончли ҳамкор сифатида намён бўлмоқда.

Ўзбекистон — Покистон муносабатларининг сиёсий асоси ўзаро ҳурмат, суверенитет ва ички ишларга аралашмаслик тамойилларига таянади. Бу муносабатлар фақат икки давлат манфаатлари билан чекланиб қолмай, бутун минтақа хавфсизлигига таъсир этувчи омилга айланмоқда.

Афғонистон масаласи бу ҳамкорликнинг энг муҳим синов нуқталаридан. Ўзбекистон ва Покистон бу мамлакатни ҳавф манбаи эмас, балки иқтисодий интеграция орқали барқарорликка олиб чиқиш мумкин бўлган ҳудуд сифатида кўради. Бу ёндашув ёпиқлик сиёсати эмас, балки ривожланишга қаратилган прагматик сиёсатдир.

Давлатимиз раҳбари БМТ минбаридан “Афғонистонни минтақавий иқтисодий жараёнга жалб этмасдан туриб, барқарор тинчликка эришиш бўлмайди”, деганди. Бу позиция Ўзбекистоннинг тинчлик, хавфсизлик ва самарали институтиларга қаратилган миллий устувор мақсадлари билан тўлиқ ўйин.

Ҳозир Ўзбекистон ва Покистон ўртасидаги товар айланмаси ҳали мавжуд салоҳиятга тўлиқ жавоб бермайди. Бироқ Жаҳон банки таҳлилларига кўра, транспорт харажати камайган тақдирда икки давлат ўртасидаги савдо ҳажми 2-3 баробаргача ошиши мумкин.

Элёржон САМИНОВ, Барқарор ривожланиш маркази директори:

Иқтисодий нуқтан назардан қараганда, Покистон Ўзбекистон учун фақат янги бозор эмас, балки Жанубий Осиё иқтисодий маконига очилганидан эшикдир. 240 миллиондан ортиқ нуфусга эга ушбу давлат Ўзбекистон саноти учун улкан истемол бозорини тақдим этади.

Айниқса, тайёр тўқимачилик маҳсулотлари, озиқ-овқат, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш, фармацевтика ва кимё саноти соҳаларида ҳамкорлик қилиш юқори қўшилган қиймат яратиш имконини беради. Бу соҳаларда қўшма корхоналар ташкил этиш минглаб янги иш ўринлари очиб, экспорт ҳажминини ошириш, технологик алмашинуви кучайтиришга хизмат қилади. Зеро, Президентимиз айтганидек, иқтисодий ҳамкорлик халқ фаровонлигини оширишга хизмат қилмас, ўз мазмунини йўқотмайди.

Ўзбекистон ташқи савдосидаги асосий чекловлардан бири денгиз портларига чиқиш имкониятининг йўқлигидир. Бу логистика харажати оширади, экспорт маҳсулотларининг рақобатбардошлигини пасайтиради.

Халқаро экспертларнинг маълумотига кўра, транспорт йўлаklarига киритилган ҳар бир доллар сармома ўртача 4 долларлик иқтисодий самара беради. Трансафгон темир йўли йўналишлари ишга туширилса, Ўзбекистоннинг денгиз портларига чиқиш масофаси 30-40 фоиз қисқаради, юк ташвиш мuddати бир неча ҳафтадан 10-12 кунгача камайди. Бу эса мамлакат экспорт маҳсулотларининг рақобатбардошлигини сезиларли даражада оширади.

Покистон портлари орқали Жанубий Осиё ва Ҳинд океани бозорларига чиқиш имконияти эса вазиятни тубдан ўзгартиради. Трансафгон темир йўли ва автомобиль йўлаklари ишга туширилса, юк ташвиш мuddати кескин қисқаради, транспорт харажати

камайди. Ўзбекистон транзит давлат сифатида янги иқтисодий мавқеа касб этади. Президентимизнинг “Транспорт коммуникациялари иқтисодий тараққиёт билан бирга тинчликни ҳам мустақамлайди” деган фикри бу йўналишнинг стратегик аҳамиятини очиб беради.

Халқаро энергетика агентлиги маълумотларига кўра, 2030 йилга бориб Марказий ва Жанубий Осиёда энергияга талаб ҳозирги кўрсаткичларга нисбатан 30 фоиздан ортиқ ўсади. Шу боис, қайта тикланган энергия манбаларига ўтиш стратегик заруратга айланмоқда.

Иқлим ўзгариши, сув ресурсларининг қисқариши ва энергияга талабнинг ўсиши Ўзбекистон ва Покистонни ўхшаш муаммолар билан юзма-юз қилмоқда. Бу муаммоларни яққа тартибда ҳал этишнинг имкони йўқ. Улар минтақавий ҳамкорликни талаб қилади.

Ўзбекистон сўнгги йилларда “яшил” энергетика соҳасида йирик лойиҳаларни бошлади. Покистон эса кўчма ва шамол энергетикасида амалий тажрибага эга. Қайта тикланган энергия манбалари, энергия самарадорлиги ва “яшил” иқтисодиёт соҳаларида қўшма лойиҳаларни амалга ошириш энергетика хавфсизлигини мустақамлашга хизмат қилади. Импортга қарамакчи камайтиради, экологик барқарорлиқни таъминлайди.

Сиёсий келишувлар ва иқтисодий шартномалар муҳим. Аммо муносабатларни узоқ мuddатли қиладиган энг асосий омил инсонлар ўртасидаги алоқалардир. БМТ Тараққиёт дастури ҳисоботига кўра, таълим ва инсон капиталига киритилган сармома узоқ мuddатли иқтисодий ўсишни 50 фоиздан ортиқ қисмини таъминлайди. Шу нуқтан назардан таълим, фан ва маданият соҳаларида ҳамкорлик Ўзбекистон — Покистон муносабатларининг айнан шу инсоний пойдеворини мустақамлашди.

Талабалар алмашинуви, қўшма илмий тадқиқотлар, маданий форумлар ва сайёҳлар оқимининг ошиши икки халқ ўртасидаги қатъий сиёсий ироданинг ифодасидир. Бу таъсир иқтисодий ўсиш, транспорт боғлиқлиги, энергетика хавфсизлиги ва инсон капиталли ривожини уйғунлаштирган ҳолда Ўзбекистоннинг миллий барқарор ривожланиш мақсадларига эришишга хизмат қилади.

Ифтихор
Бошланиши 1-бетда

Мазкур турнирнинг “Мастерс” гуруҳида дунёнинг қатор супергроссмейстерлари билан дона сурган юртдошларимиз том маънода тарихий натижалар қайд этди. Нодирбек Абдусатторов 9 очко жамгарган ҳолда мусобақа голибига айланди, бундай натижани қўлга киритган ilk ўзбек шахматчиси бўлди. Ушбу мусобақада дебют қилган Жаҳоҳир Синдорев эса 8,5 очко билан иккинчи ўрнини эгаллади. Амалдаги шахмат тожи эгаси Доммаражу Гукеш, дунёнинг тўртинчи рақамли шахматчиси

TATA STEEL CHESS TOURNAMENT 2026 БУЮК ШАХМАТ ТАХТАСИ: ТАРИХИЙ ХОТИРА, ГЛОБАЛ РАҚОБАТ ВА ЧЕМПИОНЛАР АВЛОДИ

Винцент Кеймер, шунингдек, Рамешбабу Прагнанандха, Аниш Гири каби юлдузли тартибга эга турнир якунларига кўра, онлайн рейтинг ҳисобида Абдусатторов ўз кўрсаткичинин 19,5 пунктга ошириб, 2770 рейтинг билан кучли бешликка кўтарилди. Синдорев эса 19,4 қўшимча очко жамғариб, 2745 рейтинг билан дунё рейтингига 11-ўринга чиқди.

Шахматчиларимиз Тошкент халқаро аэропортида кенг жамоатчилик, Спорт вазирлиги, Ёшлар ишлари агентлиги, Ўзбекистон шахмат федерацияси мутасаддилари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирокида тантанали кутиб олинди.

Албатта, халқимиз турли спорт мусобақаларидаги зафарли олимларга ўрганиб қолган, мазкур ғалабаларни навбатдаги юқори натижалардан бири сифатида ортиқча эътибор ва эмоцияларсиз кузатадиганлар ҳам топилиши табиий. Бироқ унутмаслик лозим, ватанимизда шахматга тарихан оддий ўйин эмас, аксинча, фикрни чархловчи машқ, тахтадаги юришлар ҳаётий қарорлар билан ўзаро туташ, стратегия ва мантиқий фикрлашга ўргатувчи восита сифатида алоҳида диққат қаратиб келинган. Масалан, Амир Темур даврида мусованат катта аҳамият касб этди, марказий кучни мустақамлаш билан бирга ёрдамчи унсурларни ўз ўрнида сақлаш давлат барқарорлигининг асосий шарт бўлган. Шахмат тахтасидаги фигуралар ўртасидаги муносабат ҳам аини мантиққа мос келади. Шу тариқа у тарихий тафаккур мактабининг ажралмас қисмига айланган: инсонни сабрга, масъулиятга ва вазиятни бир бутун ҳолда кўра билши, баҳолашга ўргатган. Бу аънава ватанимиз маданий ҳаётида чуқур из қолдирган ва кейинги авлодлар тафаккурида яшаб келмоқда. Шу маънода, бугунги ғалабалар тафаккур, стратегия ва куч тушунарларини шахмат майдони, тарихий хотира ва

бугунги глобал рақобат манзараси билан боғлаш имконини беради.

Шахмат тахтасида амалга оширилган юришлар замонавий дунёда қарор қабул қилиш жараёни билан муштарак хусусиятга эга. Зеро, аниқ замон сиёсати тобора очик тўқнашувлардан кўра ҳисоб-китобга, вазиятни олдиндан кўра билишга ва мусованатни сақлашга таяна бошлади. Шу сабабли сиёсий майдон кўп ҳолларда буюк шахмат тахтасига қийсанлади. Ҳеч иккиланмай шахмат майдонига эришилган бугунги ютуқларимизни ана шу жараёнинг рамзий кўриниши ўлароқ қабул қилишимиз мумкин. Негаки, жамиятда муваффақият ва устуликка оид тасаввурлар вақт ўтиши билан ўзгариб боради. Муайян даврда кучга таянадиган ҳаракат, жисмоний кучдан ва тезкор натижа асосий мезон сифатида қабул қилинган бўлса, бугунги шароитда вазиятни аниқлаш, фикрни тартибга солиш ва узоқ мuddатли натижага эришиш қобилияти долзарб бўлиб турибди. Бу ўзгариш эса аста-секинлик билан эътибор, рағбат ва имкониятлар воситасида кундалик қарашлар ичида шаклланади. Шахмат, ҳеч шубҳасиз, ана шу жараёни энг аниқ кўрсатиб берадиган майдонлардан биридир. Бу ўйинда устулик фикрнинг аниқлиги, режанинг илчиллиги ва сабр орқали юзага чиқади.

Ёшлар онгига ҳам муваффақиятга муносабат шу йўсинда ўзгариб бормоқда. Тез таълимдан кўра тайёргарлик, мунтазам меҳнат ва ички барқарорликка асосланган йўл ишончлироқ эканини аниқлаб еттигимиз. Давлат миқёсида шахматга қаратилаётган эътибор айнан шу ижтимоий эҳтиёж билан уйғунлашади. Сўнгги йилларда шахматни таълим тизимига киритиш, ихтисослашган мактаб ва марказлар фаолиятини кенгайтириш, ёшлар ўртасида мусобақалар тизимини шакллантириш орқали интеллектуал тайёргарликка устуворлик берилётганининг боиси ҳам шу.

“Tata Steel Chess” мусобақасининг янги чемпиони, халқаро гроссмейстер Нодирбек Абдусатторов бу борада фикр юритар экан, “Бугунги муваффақиятларимиз замирида бевосита давлатимиз раҳбарининг қўллаб-қувватлови, алоҳида эътибори турибди. Кейинги йилларда шахмат дунёсида ўзбек шахматчилари бир бутун авлод сифатида ҳам индивидуал, ҳам жамоавий мусобақаларда голиблик учун асосий давловгарлар сафига эътироф этилиши бежиз эмас. 2022 йил Ҳиндистон мезонлигида ўтган 44-шахмат олимпиадасида ҳошусоннинг энг юқорисидан жой олиб, мусобақа олтин медалларини юртимизга олиб келганимиз, жумладан, кегаги ютуғимиз ҳам бу эътирофларнинг қанчалик асосли эканини тасдиқлайди. Олдимизда эса режаларимиз кўп. Жорий йил нуфузли мусобақаларга бой ва уларнинг ҳар бирида голиблик учун астойдил дон сураимиз. Энг муҳими, юртимиз мезонлик қиладиган навбатдаги шахмат олимпиадасида ҳам чемпион бўлмоқчимиз”, дея таъкидлади.

Дарҳақиқат, давлатимиз раҳбарининг “2026 йил Ўзбекистонда бўлиб ўтадиган 46-Бутунжаҳон шахмат олимпиадасига комплекс тайёргарлик кўриш ҳамда шахматни оммавий ҳаракатга айлантиришга оид чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорига мувофиқ, ушбу мусобақани юқори даражада ташкил этиш борасида тизимли ишлар қилинмоқда. Биз эса шахматчиларимиздан нафақат олимпиадада, балки улар иштирокидаги ҳар бир мусобақадан ғалабали юришларни кутиб қолаверамиз. Ахир уларнинг ўзи аллақачон бизни бунга ўргатиб қўйди-ку, шундай эмасми?

Аслидин АБДУРАЗЗОҚОВ, “Янги Ўзбекистон” мухбири

"GULBOG" MAHALLA FUQAROLAR YIG'INI

Ислохот одимлари

ИЖТИМОЙ СИЁСАТ

ЭВОЛЮЦИЯСИНING БУРИЛИШ НУҚТАСИ

Хуршид АСАДОВ, Иқтисодий тадқиқотлар ва ислохотлар маркази директори ўринбосари

Бошланиши 1-бетда

Кенгаётган молиявий имкониятлар

Янги моделда ҳудудий сиёсат устуворликларини қайта қўриб чиқишга алоҳида эътибор қаратилади. Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, "оғир" туман ва маҳаллалардаги аҳоли ва тадбиркорлар, биринчи гада, солиқ имтиёзларининг кенгайтирилишини эмас, балки йўллар, сув ва электр энергияси таъминотининг яхши-лашшини кутмоқда.

Ресурсларни айрим муаммоли ҳудудларда тўллаш инфратузилма инвестицияларини умий бюджетдан молиялашдан манзилли ижтимоий-иқтисодий таъсир воситасига айлантириш имконини беради. 2026 йилда ҳудудий инфратузилмани ривожлантиришга 20 триллион сўм йўналтирилади, шундан 12 триллион сўм "оғир" туман ва маҳаллалар учун мўлжалланган.

Республика бюджетидан маҳаллий бюджетларга қайтариладиган маблағлар 2 баравар кўпайтирилмоқда. Ҳокимликларга ўз бюджетларидан ташқари яна 4,2 триллион сўм ажратилади, бу уларнинг молиявий имкониятини кенгайтиради ва аниқ натижаларга эришиш учун масъулиятини оширади. Ресурсларни қўшимча тақсимлаш доирасида вилоят ҳокимликлари ҳар бир "оғир" туманга 10 миллиард сўм ва 903 та "оғир" маҳалланинг ҳар бирига бир миллиард сўмдан йўналтирилади. Қўшимча равишда ушбу тоифадаги 2 миллиард сўм ажратилиши кўзда тутилган. Умуман, туман ҳокимликлари ва маҳаллий кенашлар фақат муаммоли ҳудудларни қўллаб-қувватлашга қаратилган қарийб 4 триллион сўм олади.

"Оғир" тоифадаги туман ва маҳаллаларнинг барқарор энергия таъминоти ушбу моделнинг асосий элементидир. Бунда жорий ёндашувдан принципал фарқ инфратузилма харажатларини бир маргалик бюджет харажатидан узоқ муддатли иқтисодий активга айлантиришдан иборат. 2026 йилда "оғир" тоифадаги маҳаллаларнинг ҳар бирида тахминан 110 миллион долларлик 300 киловатт қувватга эга кичик қуёш электр станциялари қуриш режалаштирилган. Станциялар маҳаллаларга бегарз берилиб, маҳаллий энергетика активи шакллантирилади. "Яшил" электр энергиясини ишлаб чиқариш ҳисобидан ҳар бир маҳаллада йилга 400-500 миллион сўм барқарор қўшимча даромад манбаи яратилади.

Ушбу маблағни уй-жой фондини энергия тежамкор таъмирлаш, коммунал хизматлар харажатларини камайтириш ва турмуш сифатини яхшилашга йўналтириш кўзда тутилган. Қуёш станцияларини эксплуатация қилиш ишларига кам таъминланган оилалар аъзолари жалб қилинади, бу эса бир вақтнинг ўзида бандлик ва инфратузилма барқарорлиги масалаларини ҳал қилиш имконини беради. Ҳудди шундай ечимлар иختисослашув даражаси юқори бўлган яна мингта илгор маҳаллада амалга оширилади. Бу ерда кичик қуёш электр станциялари 7 йиллик муддатга физик-сиз лизинг асосида берилади.

Энг эҳтиёманд хонадонларни қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилади. Биринчи гуруҳ ногиронлиги бўлган ва меҳнатга лаъзали оила аъзолари бўлмаган 6700 та оилани манзилли ўрганиш, энергия тежамкор уй-жойларга эҳтиёжини аниқлаш ва "яшил" таъмирлаш ишларини бошлаш топширилади.

Пировардида буларнинг барчаси ҳудудий ва энергетик барқарорлик моделини шакллантиради. Ҳукумат органларининг самардорлигини баҳолаш эса оммавий равишда амалга оширилади ва натижага қаратилган бошқарувга ўтишни мустаҳкамлайди.

Маҳаллаларнинг қиёсий устуликлари

Президентимиз томонидан 2026 йил учун асосий ижтимоий-иқтисодий йўналишлар аниқ белгилаб берилди. Қарийб 1 миллион кишини доимий иш билан таъминлаш, 181 мингта оилани камбағалликдан чиқариш, камбағал-

ликдан холи маҳаллалар сонини 2,5 баравар кўпайтириб, 3,5 мингтага етказиш, шунингдек, ишсизлик даражасини 4,5 фоизгача камайтириш шулар жумласидан.

Ушбу мақсадларга эришиш муайян туман ва маҳаллаларнинг sanoat, қишлоқ хўжалиги ва хизматлар соҳасидаги қиёсий устуликларидан келиб чиққан ҳолда кўзда тутилган. Бундай ёндашув ресурсларни аҳоли даромадлари ва бандликка энг кўп мултипликатив таъсир кўрсатадиган жойларда жамлаш имконини беради.

Президентимиз маҳаллаларнинг жойлашуви ва иختисослашувидан келиб чиққан ҳолда қиёсий устуликлардан фойдаланишга мисол тариқасида бир қатор афзалликларга эга бўлган Фурқат туманини келтириб ўтди.

Фурқат туманида 34 та маҳалла бор, ушбу ҳудудда 7,6 мингта яқин кам таъминланган аҳоли ва қарийб 3 минг ишсиз фуқаро истиқомат қилади. 18 та маҳаллада камбағаллик ва ишсизлик даражаси юқорилгича қолмоқда. Туман иқтисодиётида sanoat, хизматлар ва қурилиш соҳалари улуши 2 фоизга ҳам етмайди. Замонавий бозорлар, савдо марказлари, боллар ва дам олиш масканлари йўқлиги аҳолини ҳар кунги қўшни ҳудудларга чиқишга мажбур қилади.

Шу билан бирга, маҳаллаларнинг географик жойлашуви ва иختисослашуви таҳлили кўрсатдики, туман иш ўринларини яратиш ва даромаднинг ўстиришни тезлаштириш учун ишлатилиши мумкин бўлган учта асосий қиёсий афзалликка эга.

Биринчи устулик — иқтисодий жиҳатдан фаол қўшни ҳудудлар билан кооперация.

Бугунги кунда Фурқат туманининг тахминан 1,5 минг аҳолиси Қўқон шаҳри ва эркин иқтисодий зонадаги корхоналарда иш билан таъминланган. Шу билан бирга, қўқонлик тадбиркорларга шаҳар яқинида ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун асосий инфратузилмага эга тайёр майдончалар етишмайди.

Амалиёт бундай кооперация юқори салоҳиятга эга бўлишини кўрсатмоқда. Масалан, ўтган йили қўқонлик тадбиркорлар Фурқат туманида корхоналар очиб, 350 та иш ўрни яратди. Мос майдонлар ва инфратузилма тақдим этилса, тикувчилик ва трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи яна бешта корхона қарийб 400 та иш ўрни яратилган бўлиши мумкин. Фурқат туманида корхоналар очиб, 350 та иш ўрни яратди. Мос майдонлар ва инфратузилма тақдим этилса, тикувчилик ва трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи яна бешта корхона қарийб 400 та иш ўрни яратилган бўлиши мумкин. Фурқат туманида корхоналар очиб, 350 та иш ўрни яратди. Мос майдонлар ва инфратузилма тақдим этилса, тикувчилик ва трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи яна бешта корхона қарийб 400 та иш ўрни яратилган бўлиши мумкин.

Иккинчи устулик — яқин атрофда жойлашган маҳаллаларнинг чуқур иختисослашуви. Хусусан, "Эски", "Ингичка" ва "Қўқонбой — 2" МФЙлари аънанавий равишда ёғочни қайта

ишлашга иختисослашган. Эски маҳалласида икки гектар буёқ ер майдонида ёғочни қайта ишлаш кластерини шакллантириш қарийб 150 та хонадонга кичик хунармандлик ишлаб чиқаришдан sanoat форматига ўтиш ва қўшимча 500 га яқин иш ўрни яратиш имконини беради. Бу ерда қўллаб-қувватлашни кенгайтириш эмас, балки мавжуд кўникмалар кооперацияси асосий омил бўлмоқда.

Учинчи устулик — маҳаллаларда ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар қўшилган қийматининг ўсиши. Туманда 42 та чорвачилик хўжалиги ва хонадони мавжуд, уларда қарийб 65 минг бош қорамол боқилади. Лекин гўшт ва сутни қайта ишлаш бўйича қувватлар мавжуд эмас ва бу аҳолининг даромад олиш имкониятини чеклайди.

Бўш турган биналарда қайта ишлаш мажмуасини ишга тушириш ва бир вақтнинг ўзида бешта чекка маҳалладаги кам таъминланган 300 та оилаларга қорва моллари сотиб олиш учун имтиёзли кредитлар бериш (қарийб 10 миллиард сўм) 1,5 минг кишини барқарор бандликка жалб қилиш ва оилалар даромадини сезиларли даражада ошириш имконини беради.

Фурқат тумани кейсида қўриб турганидек, ҳудудларни қиёсий устуликлар орқали

Пиллачилик — даромадни ошириш манбаи

Янги модель доирасида кам таъминланган оилалар учун барқарор даромад манбаи сифатида аънанавий, аммо қадрига етмаган фаолият турларидан фойдаланишга устувор аҳамият қаратилган. Бундай йўналишлардан бири ипакчиликни ривожлантириш. Бу институционал ҳамроҳлик ва кооперация шароитида камбағалликни қисқартириш воситасига айлантириш мумкин.

Жорий йилда туз плантацияларини яратиш учун 2 минг гектар ўрмон ерлари ажратилади. Кам таъминланган тўрт минг оилаларга туззорлар барпо этиш учун 50 сотих ер майдони бепул фойдаланиш шарти билан 10 йил муддатга берилади. Оилалар, шунингдек, қишлоқ хўжалиги эксинларини етиштириш учун эгاتлардан бир вақтнинг ўзида фойдаланиш имконига эга бўлади, бу эса илк босқичдаёқ даромад манбаини диверсификация қилиш имконини яратди.

Лойиҳа кам таъминланган оилалар иштирокида пиллачилик кооперативларини ташкил этиш орқали амалга оширилмақда. Бундай кооперативларнинг устав фондини шакллантириш учун ҳар бир оилаларга 4 миллион сўм миқдорда субсидия ажратилади. Бундан ташқари, ҳар бир ҳудудда технология ҳамроҳлиги, ўқитиш ва ишлаб чиқариш сифатини назорат қилишни таъминлайдиган пиллачилик соҳаси мутахассислари ва агрономларни жалб қилиш кўзда тутилган. Уй шароитида пилла етиштириш билан шугулланадиган оилаларга ўз иморатларини ижтимоий ва ускуналар сотиб олиш учун физик-сиз ссудалар тақдим этилади.

Ушбу тегили амалга ошириш мақсадида 4 мингта оила учун йилга 50-60 миллион сўм миқдорда барқарор қўшимча даромад манбаи шакллантирилмақда. Кооператив форматни масштаблаш ва уй хўжалиқларини қўшилган қиймат занжирининг тегишли босқичларига жалб қилиш ҳисобига 30-40 минг оила ўз даромадини ошириш имкониятига эга бўлади ва бу уларнинг камбағалликдан чиқиши учун реал пойдевор яратди.

Кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш

2026 йилда маҳаллаларда кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш учун 140 триллион сўм кредит ресурслари кўзда тутилган (ўтган йили 130 триллион сўм). Шу билан бирга, банкларга тадбиркорликни молиялаштиришни қўлайитиш вазифаси юқлатилди. Ташқи манбалардан 6 миллиард доллар жалб қилиш режалаштирилган бўлиб, маҳалла лойиҳаларига йўналтириладиган умумий маблағ миқдори 8 миллиард долларга етказилиши керак.

Нафақат кредитларни тақсимлаш қўлама, балки тамойили ҳам моҳиятчан ўзгармоқда. "Оилавий тадбиркорлик" дастури доирасида барча туман ва шаҳарлар учун 17,5 фоиз ставка бўйича тенг шартларда кредитлар берилган модель ҳудудий дифференциялашга ўрини бўша-тиб бериб, шу жумладан, 37 та "оғир" туман учун ставка 12 фоизгача камайтирилмоқда. Бу ҳаракат кредитлашнинг муаммоли ҳудудларни ривожлантириш тезлаштириш воситасига айлантиради.

Шу билан бирга, дастур лимитлари ва мақсадли йўналишлари кенгайтирилмоқда. Барча туманларда имтиёзли кредитнинг максимал миқдори 1,5 баравар — 33 миллион сўмдан 50 миллион сўмгача оширилмоқда. Ушбу қарорни ресурслар таъминлаш учун режадаги 3,6 триллион сўмга яна 2 триллион сўм қўшилмоқда. "Оилавий тадбиркорлик" дастури бўйича муаммоли кредитларни ундириш учун янги

БИРИНЧИ БОСҚИЧДАЁҚ ЛОЙИҲА 60 ТА ДОИМИЙ ВА 400 ТА МАВСУМИЙ ИШ ЎРНИНИ ТАЪМИНЛАЙДИ. 200 ТА ХОНАДОН БИЛАН ҲАМКОРЛИК ОРҚАЛИ ҚАРИЙБ 700 КИШИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТГА ЖАЛБ ҚИЛИНАДИ, ОИЛАЛАРНИНГ ДАРОМАДИ ЙИЛИГА ЎРТАЧА 150-200 МИЛЛИОН СЎМГА ОШАДИ.

Тизим бошқарувида институционал ўзгаришлар

Маҳаллани ривожлантириш билан боғлиқ барча бошқарув бўғинлари фаолияти самарадорлигини ошириш учун қатор институционал ўзгаришлар кўзда тутилган.

Энди маҳаллалардаги ишлар маъмурий вазифаларни хусусиятига эга бўлмайдиган ва аниқ лойиҳалар атрофида тузилади. Ушбу моделда ҳоким ёрдамчиси лойиҳа қарорларини амалга ошириш учун масъул бўлган ҳудудий ривожланиш менежери вазифасини бажаради. Лойиҳаларни бошқариш яхлитлигини таъминлаш учун кўп босқичли мувофиқлаштириш жорий этилмоқда. Ҳоким ёрдамчилари ташаббусларига вилоят банкларини бириктирилган, вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари тезкор ҳамроҳлик қилади. "Ислохотлар штаби" эса идоралараро қарорларни талаб қиладиган масалаларни ўз назоратига олади.

Февраль ойидан ҳоким ёрдамчиларини лойиҳавий бошқарув бўйича тизим ишга туширилади ва бу иш "оғир" маҳаллалардан бошланади. 1 мартга ҳар бир туманда лойиҳалар портфели шакллантирилади ва амалга оширилади.

Лойиҳавий ёндашувга энг ёрқин мисоллардан бири — Кува туманидаги "Қақир" МФЙ. Ҳоким ёрдамчиси ташаббуси билан тадбиркор ва нидерландиялик мутахассис иштирокида 8 гектар майдонда тўлиқ цикли атиргул етиштириш маркази ташкил этилмоқда. Лойиҳа экспортга мўлжалланган атиргулларни етиштиришнинг тортиб, маҳсулотни сақлаш, қадоқлаш ва етказиб беришга тайёрлашга эга бўлган барча ишлаб чиқариш жараёнини қамраб олади.

Марказ яқин кунларда ишга туширилиши режалаштирилган. Биринчи босқичдаёқ лойиҳа 60 та доимий ва 400 та мавсумий иш ўрнини таъминлайди. 200 та хонадон билан ҳамкорлик орқали қарийб 700 киши иқтисодий фаолиятга жалб қилинади, оилаларнинг даромади йилга ўртача 150-200 миллион сўмга ошади. Экспорт салоҳияти йилга 2 миллион долларга, туман бюджетига қўшимча фойда 3 миллиард сўмга баҳоланмоқда.

Бундан ташқари, марказ негизда ўқув майдони шакллантирилмоқда, бу ерда ҳар йили минг киши замонавий гулчилик технологиялари бўйича ўқитилади.

Лойиҳа бир вақтнинг ўзида бандлик, даромадни ошириш, экспорт ва кадрлар тайёрлаш билан боғлиқ вазифаларни ҳал қилади. Айнан шу ташаббуслар маҳаллаларга ижтимоий қўллаб-қувватлашдан барқарор иқтисодий ривожланишга ўтиш имконини беради. Натижада "Қақир" МФЙ 2026 йилдаёқ камбағаллик ва ишсизликдан холи ҳудудга айланиши кутилмоқда.

Экспертлар жалб қилиниб, маҳаллий олий таълим муассасаларининг салоҳиятидан фойдаланилмоқда. Архитектура йўналишида битирувчи курс талабалари "оғир" маҳаллаларни ривожлантиришда иштирок этиши мумкин бўлади, энг яхши лойиҳалар давлат грантлари билан рағбатлантирилади.

"Маҳалла еттичилиги" модели янгилашмоқда. Илгари Тошкентда қўлланилган амалиёт барча туман ва шаҳарларда таъбиқ этилмоқда. Ҳоким ёрдамчиси, аёллар фаол ва ёшлар етакчисини тайинлаш ва лавозимдан озод қилиш туман ҳокими томонидан маҳалла раисининг тавсиясига тўлиқ амалга оширилади. Ҳокимлар зиммасига бевосита маҳаллаларда мунтазам равишда сайёр қабуллар ўтказиш, муаммоларни жойида ҳал қилиш мажбурияти юклатилади.

Умуман, институционал ўзгаришлар универсал ёндашувдан дифференциялашган ҳудудий сиёсатга ўтишни қайд этади. "Оғир" тоифадаги туман ва маҳаллаларда 61 мингта оилани камбағалликдан чиқариш ҳамда камбағаллик ва ишсизлик даражасини икки баравар камайтириш вазифаси белгиланган. Янги Ўзбекистон қиёсасидаги туман ва маҳаллаларни ишсизлик ва камбағалликдан холи ҳудудларга айлантириш, 96 мингта оилани камбағалликдан чиқариш мақсад қилинган.

Ресурсларни қайта тақсимлаш иқтисодиёт таркиби билан асосланган, хусусан, sanoat маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг 62 фоизи ва хизматлар соҳасининг 57 фоизи тадбиркорлик салоҳияти юқори 50 та туман ва шаҳарда жойлашган. Уларнинг бюджет даромади ўсиши давлат сазй-ҳаракатларини муаммоли ҳудудларга қаратиш имкониятини яратди.

Буни тушунарли равишда ҳам қўриш мумкин: уч йил олдин ушбу 50 та ҳудудда маҳаллий бюджетнинг қўшимча даромади 875 миллиард сўмни ташкил этган бўлса, жорий йилда у 8,5 баравар кўпайиб, 7 триллион 400 миллиард сўмга ошиши кутилмоқда. Натижада камбағаллик ва ишсизлик даражаси юқори "оғир" туман ва маҳаллаларга кўпроқ эътибор қаратиш мумкин бўлади. Шу билан бирга, иқтисодий жиҳатдан қучли туман ва шаҳарлар ҳокимларидан икки ўнги манбалари ҳисобига ўз салоҳиятидан юқори даражада фойдаланиш талаб қилинади.

Янги моделнинг афзалликлари

Янги манзилли ёндашувга ўтиш шароитида "оғир" ҳудудлар ва лойиҳавий бошқарув устуворлик касб этганда, "маҳалла еттичилиги"нинг роли объектив равишда кучайиб, у жойларда қарор қабул қилиш, қайта алоқа ва лойиҳаларга ҳамроҳлик қилиш марказига айланиб бормоқда.

Эътибор "оғир" маҳаллалар ва эҳтиёманд оилаларга қаратилганда, қарорлар муайян ҳудуддаги бандлик, даромад, қарор қилиш ва инфратузилмани чекловларга оид текширишнинг маълумотларга таяниши ўта муҳим. Шу нуқтанан зарардан, "маҳалла еттичилиги" фаолияти амалиёти уй хўжалиқларига ақиллик каби муҳим тизимли таъсирини кўрсатади ва маҳаллий воқеликни бил-ши манзиллилик аниқлигини оширади.

Шу тариқа маҳалла ва ҳоким ёрдамчилари институти энди фақат ижтимоий восита бўлмай, иқтисодий сиёсат элементига айланимоқда. Лойиҳавий ёндашув, шахсий масъулият ва тизимли мониторинг жорий этилганда янги модель камбағалликка қарши курашни барқарор ҳудудий ривожланиш механизмига айлантириш имкониятига эга бўлади.

Хулоса

Ўзбекистоннинг ҳудудий ижтимоий сиёсати ресурсларни аънанавий қайта тақсимлаш доирасидан чиқиб, бошқариладиган ривожланиш моделига ўтмоқда. Янги модель учта ўзаро боғлиқ йўналишга таянади.

Биринчиси, инфратузилма ресурсларини "оғир" туман ва маҳаллаларда жамлаш, узоқ муддатли маҳаллий активларни шакллантириш, уй хўжалиқлари харажатларини камайтириш ва энергетика барқарорлигини ошириш.

Иккинчиси, молиявий рағбатлар, кредит олиш имконияти ва қўшилган қиймат занжирлари бўйлаб ечимлар билан таъминланган ҳудудларнинг иختисослашувини чуқурлаштириш ва қиёсий устуликлар ҳисобига бандликни кенгайтириш.

Учинчиси, бошқарувнинг институционал қайта тузилиши, бунда лойиҳавий ёндашув ва босқичлараро мувофиқлаштириш ресурслар, масъулият ва ўлчанадиган натижаларни боғ-лайди.

Ҳозирги босқич ривож шундан иборатки, манзиллилик "оғир" ҳудудларга йўналтирилган технологияга айланимоқда. Камбағалликдан чиқиб уй хўжалиқининг индивидуал траекторияси сифатида тушунилади, унда маҳаллий ша-роит, кўникмалар ва инфратузилма ҳал қилув-чи аҳамиятга эга бўлади. "Маҳалла еттичилиги" ҳамда ҳоким ёрдамчилари институти боғловчи бўлган сифатида мувофиқлаштириш ва қайта алоқани таъминлайди.

Шарҳ

Кредитга инсоний ёндашув: МАРКАЗИЙ БАНКНИНГ ЯНГИ ТАРТИБИ НИМАНИ АНГЛАТАДИ?

Нодир ЖУМАЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси қўмитаси раиси, иқтисодий фанлари доктори, профессор

Кредит бугунги иқтисодий ҳаётнинг ажралмас қисми. Кимдир уй-жой учун ипотека олади, кимдир фарзанди таълими учун, кимдир кичик бизнесини бошлаш учун банкдан молиявий кўмак сўрайди. Бироқ ҳаётда шундай қутилмаган буриллишлар борки, ҳатто тўлов интизоми юқори бўлган одам ҳам муайян муддатга тўловларни кечиктиришга мажбур бўлиб қолади.

Ана шундай вазиятларда банк миқозга қандай муносабатда бўлиши керак? У дарҳол қардорни “муаммоли” тоифага киритадими? Ёки инсоннинг оғир ҳолатини ҳисобга олади-ми?

Шу саволларга жавоб сифатида Марказий банк бошқаруви 2025 йил 5 декабрдаги 31/10-қарори қабул қилиниб, тижорат банкларида активлар сифатини таснифлаш ҳамда эҳтимолий йўқотишларга қарши резервлар шакллантириш бўйича қишлоқ муҳим ўзгариш ва қўшимчалар киритилди.

Бу қарор бир қарашда молия соҳасига оид техник ҳужжатдек туюлиши мумкин. Аслида эса минглаб оилаларнинг молиявий барқарорлиги, ижтимоий ҳимояси ва кредит маданияти учун муҳим аҳамиятга эга.

Марказий банк қарори марказида бир фикр туради: агар тўлов кечикишига ҳаётда оғир вазият сабаб бўлса, биринчи марта тўлов муддати кечиктирилганда кредитнинг сифати автоматик тарзда ёмонлашмаслиги лозим. Бу кредит муносабатларида инсонпарварлик тамойилнинг мустаҳкамланиши демакдир.

Шу пайтгача кўп ҳолларда тўлов жадвали ўзгариши билан кредит “қайта кўриб чиқилган актив” сифатида баҳоланиб, миқознинг молиявий оғирлиги салбий таъсир кўрсатар эди. Янги қарор эса ҳаётини инobatга олди: қарздорлик ҳар доим ҳам масъулиятсизлик белгиси эмас.

Ҳақиқат шундаки, қарздорлик ҳар доим ҳам эътиборсизлик, масъулиятсизлик ёки фибригарликни билдирмайди. Баъзан инсон ҳаётда қутилмаган вазиятлар бўлади. Ҳатто энг интизомли киши ҳам тўлов жадвалини сақлай олмай қолиши эҳтимоли бор. Бунга сабаб сифатида оғир касаллик, ишдан

бўшаш, оилавий масала, табиий офат, ногиронлик ҳолати, ҳомилдорлик ва туғуруқ таълини келтириш мумкин.

Бу ҳолатларнинг барчаси инсоннинг бирдан даромадини пасайтиради, харажатини оширади ва молиявий режасини издан чиқаради. Ана шундай пайтда банк тизими ҳам “инсоний омил”ни ҳисобга олиши талаб этилади.

Марказий банк қарорининг моҳияти эса кредит муносабатларини фақат иқтисодий эмас, ижтимоий адолат нуқтаи назаридан ҳам тартибга солишдир.

Банкларда “актив сифати” дегани нима? Оддий қилиб айтганда, банк учун берилган кредит актив ҳисобланади. Чунки банк пулни қайтариб олиш орқали даромад қилади.

Лекин ҳар бир активнинг сифати турлича: стандарт актив — хавфи паст, тўловлар ўз вақтида, субстандарт — хавф белгилари пайдо бўлган, шубҳали — тўлов кечикишлари кучайган, умидсиз — қайтарилиши эҳтимоли жуда паст.

Нима учун бу тасниф муҳим? Сабаби банк ҳар бир хавфли актив учун заҳира (резерв) шакллантириши шарт. Яъни агар кредит қайтмай қолса, банк зарар кўради. Ана шу зарарни олдиндан юмшатиш учун банк ўз фойдасидан муайян маблағни жағгарма сифатида ажратади. Шу — заҳира.

Демак, кредитни “муаммоли”га чиқариш банк учун ҳам оғир. Заҳира кўпайиши керак. Ҳисоботда муаммо кўринади, капиталга босим ортади, банкнинг умумий барқарорлигига хавф пайдо бўлади.

Шу нуқтан назардан, Марказий банк қарори банклар учун фақат ижтимоий эмас, иқтисодий жиҳатдан ҳам оқилона.

Мазмун бундай: актив шартлари қайта кўриб чиқилган (реструктуризация қилинган) деб ҳисобланадиган ҳолатлар келтирилади, лекин 338-бандга кўзда тутилган ҳолатлар бундан мустасно. Яъни олдин кредит тўлов жадвали кечиктирилса ёки муддати узайтирилса, кўп ҳолларда банк тизимида бу

“кредит қайта кўриб чиқилди” деб қабул қилнади. Бу эса кредитнинг сифатига салбий таъсир қилар эди.

Энди эса янги қоидага кўра, агар тўловни кечиктириш ёки узайтириш 338-банддаги ижтимоий-ҳаётий сабаблар билан боғлиқ бўлса, кредит автоматик равишда реструктуризация қилинган актив сифатида ёзилмайди.

Бу нима дегани? Фуқаро банкка мурожаат қилиб, ҳақиқий оғир ҳолатини исботласа, банк унга нисбатан чора кўрмаслиги, кредит “сифати тўшиб кетмаслиги” керак.

Қайси ҳолларда кредит сифати ўзгармайди? Қарз олувчининг мурожаатига кўра, банк томонидан кредит шартномаси давомиди тўлов бидан биринчи мартага кечиктирилса ёки узайтирилса, кредит таснифи ўзгармайди ва у қайта кўриб чиқилган актив деб таснифланмайди.

Лекин бу “ҳар қандай сабаб билан кечиктирилса бўлаверди”, дегани эмас. Қатъий рўйхат берилган. Унга қарз олувчининг 2 ойдан ортқ мижнага лаёқатсиз бўлиб қолиши, меҳнат шартномаси беқор қилиниб, иш қидираётган сифатида рўйхатга олинishi, қарз олувчининг турмуш ўртоғи (у

Иккинчи томондан эса бу меъёр суниестемолнинг олдини олади. Ҳаёт ҳақиқати шундан иборатки, баъзан “сабаб бор” деган баҳоналар ортида молиявий қудрат ҳам яширин бўлиши мумкин. “Сабаб бор, лекин даромадим яхши” қабилидаги ҳолатлар банк тизимида интизомни бўшатириб, адолат меъёрларига пўтур етказиши эҳтимолдан холи эмас. Шунинг учун ҳам ушбу талаб тизимни ҳимоя қилувчи қалқон вазифасини ўтайди.

Қисқача айтганда, давлат ва Марказий банк бу ерда жуда муҳим тамойилни ушлаб турибди: “инсонни ҳимоя қиламиз, аммо молиявий тизимни ҳам асраймиз”.

Шунингдек, қарорда яна бир аниқ чегара белгиланган. Ангилликка асос бўлган ҳолатлар банкка мурожаатдан олдинги 4 ойда содир бўлган бўлиши шарт. Бу талаб ҳам беқиёс аҳамиятга эга.

Чунки ҳаётда бундай ҳолатлар учрайди: инсон бир йил аввал ишдан бўшган, кейин қайта ишга кирган, даромади тикланган. Аммо барибир ўтмишдаги ҳолатни сабаб қилиб кўрсатиб, “ишдан бўшганман”, дея тўловни кечиктириши сўраши мумкин.

Агар бундай амалиёт кенгайса, қарорнинг гуманитар руҳи суниестемол қурбонига айланib қолади. Қарор қозғоғида имтиёз эмас, реал ҳаётда долзарб мушкул вазиятга учраган инсон учун амалий қўллаб-қувватлаш механизмидир.

Марказий банк қарорининг энг ҳаётий нуқталаридан бири тўловни кечиктириш муддати аниқ белгиланб қўйилганидир. Бу ерда “кечиктирилса бўлаверди” деган сўз меъёр йўқ. Ҳамма нарса ҳисоб-китоб билан.

Касаллик, ишдан бўшаш, ногиронлик, фавқулодда ҳолат каби вазиятларда тўловни кечиктириш 6 ойдан ошмаслиги белгиланди. Чунки одатда инсон шу муддатда тузилган тиклаб олади: янги иш топилади, ҳаёт изга тушади.

Бироқ ҳомилдорлик ва туғиш таътили бошқа жараён. Бу ерда ҳам “бир ой-икки ой” деган ҳисоб ўтмайди. Шу боис, мазукур ҳолатда тўлов муддати 10 ойгача узайтирилиши мумкин.

Қарорнинг яна бир муҳим жиҳати, инсонга ишонч бидириши билан бирга тизимни ҳимоя қилиш механизми ҳам аниқ белгиланганидир.

Ҳа, банк қарз олувчидан тасдиқловчи ҳужжатларни талаб қилиши мумкин. Фақат талаб қилиши эмас, текшириши шарт. Қарорда очик айтилган: банк маълумотларнинг ҳаққонийлигини аниқлаш чораларини кўриши лозим.

Бу нима дегани? Демак, ҳеч қим оғир ҳолатни баҳона қилиб, имтиёзни суниестемол қилишга ҳақиқ эмас. Чунки суниестемол — адолатнинг душмани.

Шунинг учун талаб ҳам аниқ: касаллик бўлса — тиббий маълумотнома, ишдан бўшаш бўлса — расмий ҳужжат, иш қидирилган бўлса — бандлик бўлими рўйхати, ногиронлик бўлса — тасдиқловчи маълумот,

Худудлар ҳаёти

МЕҲНАТДАН БАРАКА, ТАШАББУСДАН ОБОДЛИК САРИ

Дўрмон овулида доимий даромад манбага эга бўлаётганлар сафи тобора кенгайиб бормоқда. Бунга уларнинг имкониятлардан унумли фойдаланаётгани сабаб бўлмоқда. Жумладан, худудда яшовчи Ислон Қурбонов кўп йиллардан буён чорвачилик билан шуғулланади. Ҳозир 22 бош қорамол боқиб барқарор даромад топомқда. Унинг келгусидаги режалари ҳам катта. Фаолиятини кенгайтириб, йирик чорвачилик хўжалиги ташкил этиши ва янги иш ўринлари очишни ният қилган.

Худудда оилавий тадбиркорлик ҳам ривожланиб борапти. “Хива чойхонаси” оилавий корхонасида нон ва нон маҳсулотлари ҳамда миллий таомлар тайёрланиб, бозорга чиқариламоқда. Ушбу фаолият орқали оиланинг барча аъзолари иш билан банд бўлган.

Асли наманганлик Муҳаммадали Тўлибоева Кўнгирут тумани аҳли меҳр ва хурмат билан қарайди. Қаҳрамонимиз бу эътиборга новвойлик хўнари, ҳалол меҳнати орқали эришган.

— Дастлаб оила аъзоларимиз билан новвойликни бошладик. Аввал битта, кейинроқ учта иш ўрни очдик. Ҳозир 5 кишини дои-

мий иш билан таъминлаганмиз. Шунинг ўзиёқ ишимиз кўлами тобора кенгайиб, ривожланиб бораётганини тасдиқлайди, — дейди тадбиркор. — Харидорларимиз кун сайин кўпаймоқда. Шу боис, фаолиятимизни янада кенгайтириб, янги иш ўринлари очишни режа қилганмиз.

Кегейли туманида фаолият юритаётган “Кегейли мебель” корхонаси ҳам намунали тадбиркорлик субъектларидан. Унда ишлаб чиқарилаётган 23

турдаги мебель Қозғистоннинг Оқтов шаҳрига экспорт қилинмоқда. Бу туман тарихида мебелсозлик соҳасидаги дастлабки экспортдир. Унинг замирида янги Ўзбекистонда маҳаллий ишлаб чиқаришни ривожлантириш, экспорт салоҳиятини ошириш, тадбиркорларни қўллаб-қувватлашга қаратилган эътибор мужассам.

Шу билан бирга, мамлакатимизда аҳолининг ҳаётини муаммоларига ечим топиш борасида ҳам кенг қўлмали ишлар қилинмоқда. Жумладан, Кегейли туманида инфратузилма билан боғлиқ муаммоларни бартараф этиш бўйича қатор чора-тадбирлар кўриляпти. Жумладан, худуднинг Халқобод шаҳарчасида “Халқобод деҳқон бозори” реконструкция қилиниб, фойдаланишга топширилди. Бозор ҳудудда 5,2 миллиард сўмлик реконструкция ишлари бажарилиб, сотувчи

ва харидорлар учун қўлай шароит яратилди. Бунинг учун ёпиқ савдо расталари, дўконлар барпо этилиб, деҳқон бозори замонавий қиёфа касб этди.

Тахтакўпир туманида иш бошлаган “Kaiser Digiman” масъулияти чекланган жамияти йирик лойиҳани йўлга қўйди.

— Ун ишлаб чиқарадиган замонавий завод худуд иқтисодийнати юксалтириш, янги иш ўринлари очиб ва аҳолини сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда катта аҳамиятга эга, — дейди туман ҳокими Жамбол Одилов. — Президентимизнинг Қорақалпоғистон Республикасини ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан янада ривожлантириш, тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлашга қаратилган фармон ва қарорлари ижроси доирасида “Kaiser Digiman” МЧЖ 2024 йили имтиёзли кредит олди. Бу маблағ ҳисобидан чорвачиликни ривожлантириш ва сутни қайта ишлаш бўйича умумий қиймати 32 миллиард сўмлик лойиҳаси амалга оширилди. Хусусан, хоржидан 120 бош насли қорамол олиб келиниб, чорвачилик салоҳияти мустаҳкамланди. Лойиҳа доирасида умумий қиймати 500 миллион сўмлик сутни қайта ишлаш корхонаси ишга туширилиб, 7 киши доимий иш билан таъминланди.

Бугун мамлакатимизнинг қайси гўшасига борман, ривожланишга гувоҳ бўласиз. Жумладан, Қорақалпоғистон ҳам янги қиёфага кирмоқда. Маҳалларда тадбиркорлар сафи кенгайиб, иш ўринлари кўпайиб бормоқда. Бунинг натижаси эса ҳар қадамда дуч келаётганмиз — қурилиш ва ободонлаштириш ишларида яқол кўзга ташланади. “Маҳалла ўзгарса, жамият ўзгаради” дегани шу бўлса керак-да.

Миннатдин ҚУТЛИМУРАТОВ,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

www.yuz.uz f yuz.uznews yuz_official

yuz.uz_news yuz.uz_news

Бугуннинг гапи

Бугун оддий мактаб ўқитувчиларининг 1000-2000 доллар маош олиши табиий ҳол бўлиб қолди. Бироқ боғча тарбиячисининг ҳам шундай маош олишига кўпчилик ишонавермайди.

МИНГ ДОЛЛАР МАОШ ОЛАЁТГАН ТАРБИЯЧИ

11 йилдан буён тинимсиз ўз устимда ишлар эканман, ўқиган инсон ҳеч кимдан кам бўлмастимки яна бир карра тушуниб етдим. Минг доллар маош оляпман десам, кўпчилик ишонмас, лекин бу ҳақиқат. Астойдил ҳаракат қилса, барча тарбиячилар шундай маош олиш имкониятига эга бўлади.

Ибрат

Мингбулоқ туманидаги Момохон маҳалласида жойлашган 45-дават мактабгача таълим ташкилоти тарбиячиси Дилором Сулаймонова сингари боғча опалар ўқитувчилар билан баробар маош олаётгани рост. У ўтган йили декабрь ойи учун 1000 доллар тенг маош олди. Тўғри, бу даромад ўзидан-ўзи келгани йўқ, Илм билан обрў топмоқ — энг машаққатли йўл. Дилором эришган ютуқлар замирида ҳам машаққатли меҳнат, тинимсиз интилиш, изланишлар мумкин.

2015 йили Қўқон давлат педагогика олийгоҳининг мактабгача таълим йўналишини тамомлаган Дилором амалий фаолият доминида ҳам ўқиб-ўрганишдан, тажриба орттиришдан тўхтамади. У, айниқса, сўнгги йилларда мактабгача таълим соҳасида амалга оширилаётган ислохотлардан, илгари бўлмаган имкониятлардан унумли фойдаланди. Хусусан, 2025 йилда аттестацияда қатнашиб, 88 фоиз натижа билан олий тоифали тарбиячи мактабгача эришти.

Тарбиячилардан бирининг бундай гаплари эсимда қолган: “Агар болаларни ўз фарзандларидек ҳисси қўрмасангиз, тарбиячи бўлишингиз қийин. Чунки касбингизни севсангиз, тарбия жараёнида тарбияланувчилар сизга болангиздек яқин бўлиб қолади. Шундан келиб чиқиб, ҳар бир боллага алоҳида эътибор беришга ҳаракат қиламан. Фарзандларимиз каби уларнинг ҳар бири

изланишда давом этипман. 11 йилдан буён тинимсиз ўз устимда ишлар эканман, ўқиган инсон ҳеч кимдан кам бўлмастимки яна бир карра тушуниб етдим. Минг доллар маош оляпман десам, кўпчилик ишонмас, лекин бу ҳақиқат. Астойдил ҳаракат қилса, барча тарбиячилар шундай маош олиш имкониятига эга бўлади. Бунинг учун замон билан ҳамнафас бўлиб ишлаш, янги-янги методлардан фойдаланиш, муҳими, ишга бутун вужуд билан киришиш керак. Акс ҳолда, ҳар томонлама орқада қоламиз. Шу маънода, болаларимизга маҳорат соатлари, STEAM инновацион технологиялари, Сингапур тажрибаси ҳамда француз тилини ўргатиш бўйича янги инновацион технологиялардан фойдаланган ҳолда таълим бераймиз. Бола асосий вақтини боғчада ўтказди. Шундай экан, янги-янги қизқаркли ўйинлар, ривожлантирувчи, болалар учун қулай, миллий руҳдаги машғулотларни ташкил этишга ҳаракат қиламан. Аслида, болаларнинг боғчага меҳрини ошириш мақсадидаги бу ҳаракатларим рағбатга лойиқ топилганлигидан ҳурхандман. Меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича белгиланган ойлик маошга қўшимча 70 фоиз устама оляпман.

Дарҳақиқат, интилганга толе ёр. Мингбулоқ тарбиячилар Дилором Сулаймонова кам билан қараётгани аниқ. У билан ёна-ён ишлаётганлар олий тоифа олиш ҳаракати-га тушиб қолгани қувонарлик. Тиниб-тин-

ўзига хос дунёқараш ва феъл-атворга эга. Ишга шунч қин дилдан ҳис қилиб ёндашиш керак. Тарбиячиларни яхши кўрганим учун болалар билан ишлаш менга куч ва иштиёқ беради. Улардан қувват оламан. Фаолиятим давомида кўплаб кичик дўстлар орттирдим. Болалар билан бирга бўлиш, уларнинг қувончига шериклик мен учун энг катта бахт”.

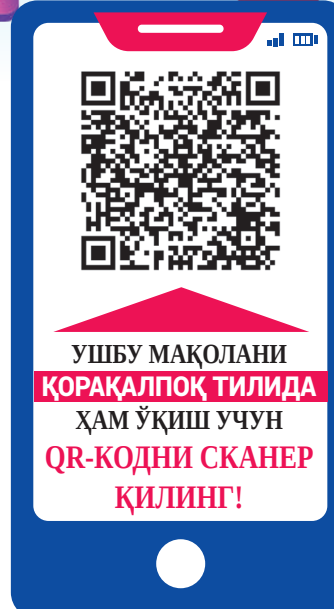
Фидойи тарбиячи Дилором Сулаймонова ҳам бу фикрларга қўшилиди.

— Биз, тарбиячилар илгари мактаб ўқитувчиларига хавас билан қарардик, — дейди у. — Узимнинг ҳам тўрт опа-сингилм ўқитувчи. Доим йигилиб қолсам, “Сизларга қандай яхши, маошларингиз кўп”, дердим. Энди эса биз, тарбиячилар учун ҳам шундай имкониятлар яратиб берилади. Илгансиз, ўқиб-ўргансиз, барча шароитдан унумли фойдалана олсан, ўқитувчи ҳаммасларимизникидан кам бўлмаган маош олар эканмиз. Мен бундан ўз фаолиятимда қўрдим. Олий маълумотли бўлганимдан сўнг ҳам соҳам бўйича ўқиб,

чимас тарбиячи эса энди вазир жамгармасидан бериладиган устамга ҳам эришиш истагиди. Ўз йўналишида магистратура босқичида ўқишни режалаштираётгани эса давлатимиз яратиб берган имкониятларнинг хотин-қизлар ҳаётида муҳим ўрин тутаяётганидан далоят.

Бутун юртимизда эзгу мақсади йўлида интиланган, изланаётган дилоромлар кўп. Зеро, Мактабгача ва мактаб таълими вазириликнинг бюджет ҳисоби йил сайин ўсиб бораётгани бежиз эмас. Ажратилаётган умумий пулнинг қарийб 85 фоиздан зиёди, яъни ойига 4 триллион сўмга яқин маблағ янги ҳақи ва унга тенглаштирилган бошқа тўловларга йўналтирилмоқда. Бундан эса мамлакатимиздаги 545 миң педагог, 200 миңдан ортиқ мактабгача таълим ташкилоти ходимлари баҳраманд бўлмоқда.

Муножат МЎМИНОВА, “Янги Ўзбекистон” мухбири

ДАВР ТАЛАБИ

ЁХУД ПЕДАГОГ ВА СУНЪИЙ ИНТЕЛЛЕКТ УЙҒУНЛИГИ ҲАҚИДА МУЛОҲАЗА

Абдували ХОЛИҚОВ, Олий таълимни ривожлантириш тадқиқотлари маркази директори

Сунъий интеллект инсон ақлининг айрим хусусиятларига хос функцияларни бажара оладиган компьютер тизими, интеллектуал алгоритмлар ва катта ҳажмдаги маълумотлар тўпламига таянган технологиялар мажмуи. Бугун ҳаётимизга чуқур кириб бораётган “ақли” технологияларга шундай таъриф берилади.

Лекин шуниси аниқки, улар барча соҳада, хусусан, таълимда тизимли ўзгаришларни бошлаб бермоқда. Масалан, ўқитиш жараёнини индивидуallasлаштириш, ўқув натижаларини тезкор таҳлил қилиш имконияти кенгайтириш, ўқувчи билим ва кўникмаларини автоматик баҳолаш механизмлари яратилиши айнан сунъий интеллект билан боғлиқ. Бу эса анъанавий “оммавий ўқитиш” моделидан шахсга йўналтирилган, мослашувчан ва натижага қаратилган таълим тизимига ўтиш учун мустаҳкам замин яратяпти.

Жан микёсда кузатилаётган глобал тенденциялар таълим муассасаларида рақамли трансформация жараёни жадал кечатганини кўрсатмоқда. Бироқ ҳозирги давр фақат янги технологияларни жорий этиш билан чекланиб қолмайди. Педагоглар олдига касбинни мустаҳкамлаб бориш, эртанги таълим йўлида кўникмалар ҳосил қилиш каби вазифаларни қўймоқда. Чунки технология ўз-ўзидан таълим сифатини кафолатламайди. Унинг самараси, аввало, педагогнинг билим даражаси, тайёргарлиги ва онли қўллаш маданиятига боғлиқ. Шубҳасиз, бунда педагогнинг сунъий интеллект саводхонлиги муҳим аҳамият касб этади. Сунъий интеллект саводхонлиги эса педагогнинг бундай технологияларни фақат техник жиҳатдан билиши эмас, балки уларни англаш, ишлаштириш, таҳлил қилиш ва таълим жараёнига интеграция қила олиш каби қобилиятига таянади.

Қайд этганимиздек, ҳозир сунъий интеллект таълим жараёнининг даярли барча бўғинига кириб борди. Баҳолаш тизимлари такомиллаштирилди. Талабаларнинг ўқув фаолияти реал вақт режимида таҳлил этилиб, индивидуал таълим йўллари шаклланди. Рақамли ўқув контентини яратиш жараёни тезлаштири. Бу жараёнда энг муҳим ўзгариш технологияларда эмас, балки педагогнинг ўзида намойён бўлмоқда. Энди ўқитувчи фақат билим берувчи эмас, балки таҳлилчи, рақамли таълим жараёнини бошқарувчи, сунъий интеллект воситаларидан самарали фойдалана оладиган методист ҳамда талабани технологиялардан тўғри, онли ва масъулиятли фойдаланишини таъминловчи ментор сифатида майдонга чиқмоқда. Шу маънода, сунъий интеллект педагог учун таҳдид эмас, балки унинг касбий имкониятларини кенгайтирувчи кучли воситадир.

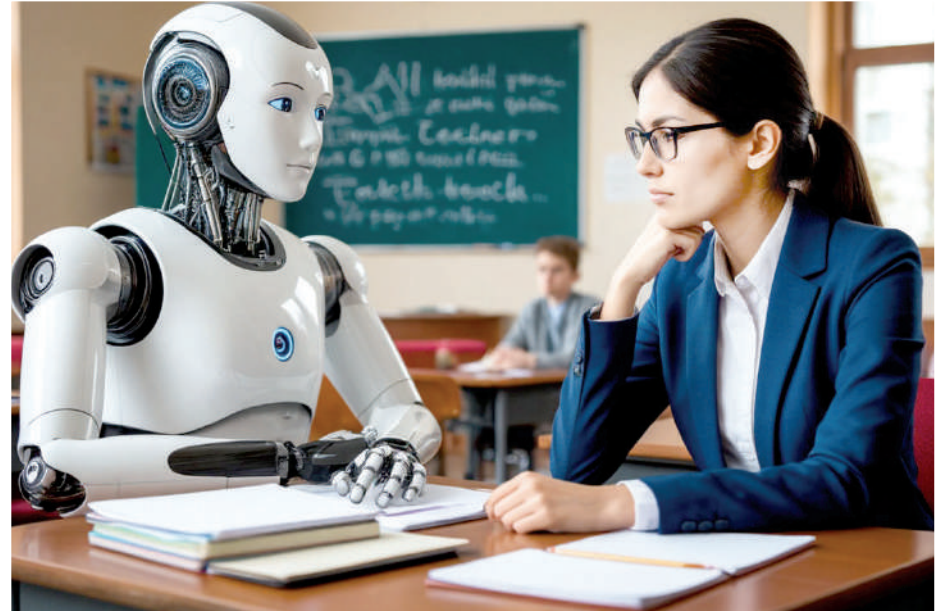
Сунъий интеллект саводхонлиги педагогнинг профессионал самардорлигини сезиларли даражада оширади. Дарс режаларини ишлаб чиқиш, ўқув материалларини тайёрлаш, тест ва назорат ишларини таҳлил қилиш, таълим натижаларини мониторинг қилиш каби маъмурий ва методик жараёнлар рақамлаштирилиши профессор-ўқитувчиларнинг вақтини тежайди. Натижада педагог илмий тадқиқот ишларига, инновацион педагогик ёндашувларни жорий этиш ҳамда талабалар билан мазмуни мулоқот ўрнатилишга кўпроқ эътибор қаратади.

Шу билан бирга, сунъий интеллект саводхонлиги талабалар билан ўзаро алоқани сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқади. СИ асосидаги таҳлил воситалари орқали талабаларнинг қийинчиликлари ва эҳтиёжлари ўз вақтида аниқланиб, уларга индивидуал педагогик ёрдам кўрсатиш имконияти пайдо бўлади. Бу эса талабаларнинг ўқув мотивациясини ошириш, мустақил таълимга қизиқилишни кучайтириш ва таълим жараёнида фаол иштирокни таъминлайди.

Халқаро тадқиқотлар педагогларнинг сунъий интеллектни билиши таълимда инновацияларни қабул қилиш жараёнини жадалаштириши, ўқитиш сифатини ошириши ва таълим натижаларини яхшилашга ижобий таъсир кўрсатишини тасдиқламоқда. Шу бос, эндиликда унга олий таълим тизими учун стратегик аҳамиятга эга бўлган устувор йўналишлардан бири сифатида қаралапти.

Халқаро тажрибадан нималарни ўрганишимиз мумкин?

Сунъий интеллектни таълимга тизимли ва стратегик асосда жорий этган давлатлар кам эмас. Мисол учун, АҚШ, Жанубий Корея, Сингапур, Буюк Британия ва Хитой таълим сифатида сунъий интеллект устувор йўналиши сифатида белгилаб олинган. Ушбу давлатлар тажрибаси СИ технологиялари таълим сифатини ошириш, педагогик меҳнат самардорлигини таъминлаши ва инсон капиталини ривожлантириши мумкинлигини амалда исботлаб бермоқда. Айниқса, етакчи университетлар мисолида сунъий интеллект таълимни ташкил этишнинг турли, аммо ўзаро тўлдирувчи моделлари шаклланиганини кўриш мумкин. Масалан, АҚШнинг Калифорния университетида сунъий интеллект дастурлари информатика билан чекланиб қолмайди. Тиббиёт, биомухандислик, иқтисодиёт ва ижтимоий фанлар билан чуқур

интеграция қилинган ҳолда амалга оширилади. Бу ёндашув СИни алоҳида фан сифатида эмас, балки турли соҳаларда қўлланиладиган универсал инструмент сифатида ўзлаштириш имконини беради. Талабаларда амалий ва соҳавий компетенцияларни шакллантиради.

Буюк Британиянинг Кембриж университети тажрибасида эса СИ фундаментал тайёргарлик ва илмий тадқиқотга йўналтирилгани билан ажралиб туради. Бу ерда чуқур назарий билимлар, алгоритмик тафаккур ва мустақил илмий изланиш кўникмаларини шакллантиришга алоҳида эътибор қаратилади. Натижада битирувчилар мавжуд технологиялардан унумли фойдаланиш баробарида янги илмий ғоялар ва инновацион ечимлар ярати оладиган мутахассислар сифатида тайёрланади.

Хитойнинг Фудан университетида сунъий интеллект таълими давлат сисёати, миллий рақамли трансформация стратегияси ва саноат эҳтиёжлари билан узвий боғланган ҳолда ташкил этилган. Бу модель таълим, фан ва ишлаб чиқариш ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлаб, меҳнат бозори талабларига мос, амалий кўникмаларга эга кадрлар тайёрлашга хизмат қилмоқда.

Халқаро таҳлил натижаларига кўра, сунъий интеллектдан фойдаланиш ўқитувчиларнинг маъмурий ва такрорланувчи ишларга сарфлайдиган вақтини ўртача 40 фоизгача қисқартирмоқда. Шу билан бирга, СИ асосида шакллантирилган адаптив ўқув усуллари талабаларнинг ўзлаштириш самардорлигини 3 бараваргача оширяпти. Айрим илгор университетларда сунъий интеллект нафақат ёрдамчи восита, балки таълимни бошқаришнинг муҳим элемент сифатида ҳам қўлланилмоқда. Хусусан, СИ тизимлари дарс жадвалларини оптимал тарзда тузиш, талабаларнинг мураккаб мазмуларини ўзлаштириш даражасини, ўқув жараёнида юзага келаётган муаммоларни олдиндан таҳлил қилиш ва ҳар бир талабага индивидуал тавсиялар бериш вазифаларини бажармоқда. Бу эса таълимни бошқаришда инсон омилли билан боғлиқ хатоларни камайтириш ва қарор қабул қилиш сифатини оширишга хизмат қилади.

Халқаро тажриба яна бир муҳим хулосани илгари суради: сунъий интеллектга асосланган таълим рақамли кўникмаларни ривожлантириш орқали миллий иқтисодиётга ҳам тўғридан тўғри ижобий таъсир кўрсатади. Таълим тизимида СИдан самарали фойдаланган мамлакатларда инновацион фикрлай оладиган, рақамли компетенцияларга эга ва меҳнат бозори талабларига мос кадрлар тайёрлаш суръати сезиларли даражада ошган.

Ўзбекистон учун ҳам ушбу тажрибаларни меҳнат ривидида кўчириш эмас, балки миллий шартот, демографик имкониятлар ва таълим ислохотларининг устувор йўналишларидан келиб чиққан ҳолда ўз моделини яратиш мақсада мувофиқдир. Ёшлар сони кўплиги, уларнинг рақамли технологияларга қизиқиши юқорилиги ва давлат томонидан таълим соҳасида амалга оширилаётган кенг қўллами ислохотлар бунда мустаҳкам пойдевор яратяди. Шу нуқтаи назардан қараганда,

чуқур кириштиши назарда тутса, тўртинчи босқич академик ҳалолликни таъминлаш, шахсий маълумотлар махфийлигини сақлаш, педагогик масъулиятни кучайтириш ҳамда сунъий интеллект билан боғлиқ эҳтимолий хавф-хатарларни бошқариш масалаларини қамраб олади. Айниқса, талабалар СИдан ноқонуний ёки мақсадсиз фойдаланиши ҳолатларининг олдини олишда педагогнинг ролли аниқ белгилаб беради.

Мазкур моделнинг асосий афзаллиги шундаки, у замонавий педагогик фаолиятни қўллаб-қувватлайди. Яъни модель сунъий интеллектни ўқитувчининг ўрнини босувчи восита сифатида эмас, балки унинг касбий салоҳиятини кучайтирувчи, таҳлилчи ва методик имкониятларини кенгайтирувчи ресурс сифатида қарашга асосланади.

Ўзбекистон шароитида ушбу моделни жорий этиш олийгоҳларда сунъий интеллект саводхонлигини тизимли равишда шакллантириш, таълим сифатини ошириш ва рақамли маданият талабларига мос педагоглар авлодини тайёрлашда муҳим қадам бўлиши мумкин.

Эътибор қаратиш зарур бўлган жиҳатлар

Бугунги кунда олий таълимда рақамли трансформация, таълим сифатини ошириш, илмий салоҳиятини ривожлантириш ҳамда халқаро стандартларга уйғунлашув жараёни жадал кечмоқда. Бундай шароитда сунъий интеллектдан самарали ва масъулиятли фойдаланиш ўқув даргоҳлари рақобатбардорлиги ва барқарор ривожланишига хизмат қилади. Шу бос, аввало, профессор-ўқитувчилар учун сунъий интеллект бўйича мажбурий ва босқичли малака ошириш дастурларини жорий этиш зарур. Ҳар бир педагог йил давомида камиди 24 соатлик СИ модулларини ўқиши, бу жараёнда нафақат назарий билимлар, балки амалий кейслар, фанга мос қўлланиш мисоллари ва этик меъёрлар билан танишиш лозим. Бу ўқитувчилар СИдан фойдаланиш маданиятини шакллантиришга хизмат қилади.

Олий таълим муассасаларида сунъий интеллект лабораториялари ва инновацион майдонларни ташкил этиш мақсада мувофиқ, Бундай лабораториялар талабалар, магистрантлар ва ёш тадқиқотчилар учун амалий тажриба ўтказиш, илмий-амалий лойиҳаларни ишлаб чиқиш ҳамда стартап ташаббусларни қўллаб-қувватлаш имконини яратяди. Айниқса, ҳудудий олийгоҳларда бундай марказларни босқичма-босқич ташкил этиш кадрлар салоҳиятини худудлар кесимида ривожлантиришга ёрдам беради.

Таълим жараёнида академик ҳалолликни таъминлаш учун СИ асосидаги мониторинг тизимларини жорий этиш муҳим аҳамиятга эга. Плагиат, сунъий интеллект орқали мустақил иш ва назорат топшириқларини ноқонуний бажариш каби ҳолатларни аниқлаш ва олдини олиш бўйича аниқ механизмлар ишлаб чиқиши лозим. Бу бир томондан, таълим сифатини муҳофаза қилса, иккинчи томондан, талабаларда ҳалоллик ва масъулият ҳиссини шакллантиради.

Сунъий интеллект ёрдамида таълим сифатини мониторинг қилиш тизимини жорий этиш зарур. Бунда ўқув жараёни, талабаларнинг фаолияти, ўзлаштириш даражаси ва таълим натижалари реал вақт режимида таҳлил этилиб, раҳбарият ва педагоглар учун асосли қарорлар қабул қилиш имконини яратяди. Миллий таълим муҳитини ҳисобга олган ҳолда ўзбек тилида сунъий интеллектга онд ўқув-методик қўлланиларини ишлаб чиқиш кечиктириб бўлмас вазифадир. Ҳар бир фан ва йўналиш бўйича СИдан фойдаланиш имкониятларини тушунирувчи, амалий мисоллар билан бойитилган методик қўлланимлар педагоглар ва талабалар учун қулай ресурсга айланиши керак. Бу жараёнда миллий кадрлар, тил ва маданиятни сақлаш масалаларига алоҳида эътибор қаратилиши шарт.

Келажак педагогикаси бугундан бошлади. Сунъий интеллект эса таълимни алмаштирувчи технология эмас, педагогнинг касбий салоҳиятини кучайтирувчи, унинг имкониятини кенгайтирувчи самарали воситадир. Замонавий билимдонлик белгиси, рақобатбардорлик мезони ва мамлакатнинг интеллектуал тараққиётини белгилаб бериуви муҳим омилдир. Шундай экан, бу борада қанча кўп билсан, шунча фойдали. Сунъий интеллект ўқитувчини маъмурий оқдан озод этади. Ўқувчи-талабани фикрлашга ундаб, шахсий камолоти йўлида ишлашга йўналтиради. Натижада таълим жараёнида инсон омилли, маънавий тарбия ва интеллектуал ривожланиш уйғунлашади. Демак, сунъий интеллектни англаган, ундан самарали фойдаланаётган ва уни таълим манфатлари йўлида тўғри бошқара оладиган педагогларни тайёрлаш бугунги куннинг энг муҳим талабидир.

Туризм

ЙИЛИГА 45 МИЛЛИОН САЙЁҲ

МАРРА ҲАМ, САЛОҲИЯТ ҲАМ, ШУНГА ЯРАША ТАЙЁРГАРЛИК ҲАМ КАТТА

Мамлакатимизда аҳоли бандлигини таъминлаш, оилаларнинг даромадини кўпайтириш борасидаги ислохотлар туфайли ишсизлик даражаси кескин камайди, одамларнинг харид қобилияти ошди. Шунга монанд халқимизнинг турмуш сифати юксалиб, фаровонлиги таъминламоқда.

Бу натижаларга эришишда жамиятнинг турли соҳалари, хусусан, иқтисодиёт тармоғидаги янгиланишлар самараси катта. Янги соҳа ва тармоқларга кенг йўл очилган ривожланишнинг муҳим омил бўлаётди. Сайёҳлик мана шундай йўналишлардан.

Мамлакатимизнинг бебахо тарихий ва маънавий мероси, халқимизнинг ўзига хос миллий анана ва урф-одатлари азалдан дунё аҳли эътиборини тортган. Сўнгги йилларда юртимизнинг жаҳонга кенг очилиши, жамиятни демократлаштириш ва турли соҳаларни жадал ривожлантириш борасидаги янги истиқболли Сайёҳликнинг тезкор ўсишига туртки бўлаётди.

Туризм соҳасида сўнгги йилларда 2000 дан ортқ янги тадбиркор иш бошладди. Биргина Тошкент вилоятининг Ёстонлик ҳудудда Амурсой ва "Ugam River" каби курортлар, "Билдирсой — Чимён — Нанай" туризм масканлари ташкил этилди. Худудларда туризм ва сервис инфратузилмаси жуда тез ривожланипти. Кейинги

йилларда соҳага 6 миллиард 500 миллион доллар сармоа киритилиб, 130 мингта меҳмон ўрни очилди. Бугун 20 та туризм қишлоғи фаолият юритяпти.

Бундай ўсиш суръати чет эллик инвесторларни ҳам жалб этмоқда. Натижада янги инфратузилмалар кўлами кенгаймоқда. Жумладан, Паркент туманининг Олтин бел чўққисидан халқаро даражадаги янги тоғ-чанги зонаси барпо этиляпти.

Туризм ривожидида йўл ва транспорт инфратузилмаси ҳам муҳим омил. Шу боис, транспорт инфратузилмасининг барча йўналиши мутаносиб ривожлантирилмоқда. Айниқса, авиация соҳасида янги экотизими шакллантириш бўйича кенг қамровли ишлар бажарилмоқда. Энг муҳими, жабҳада рақобат муҳити яратилгани сабабли 15 та янги авиакомпания пайдо бўлди. Уларнинг авиапаркдаги ҳаво кемалари сони 26 тадан 105 тага етди.

Туризм қўмитаси маълумотига кўра, 2025 йилда туризм соҳасида барқарор ўсиш суръати қайд этилди. Хусусан, ўтган йилнинг 11 ойида туризм кизматлари экспорти қиймати 4 миллиард доллардан ошди. Ички туризм бўйича "Ўзбекистон бўйлаб саёҳат қил!" дастури доирасида аҳолининг худудларга 23,7 миллион марта қатнови кузатилди.

Худудларда мингта яқин жойлаштириш воситаси фаолият йўлга қўйилди. Туристар учун хизмат кўрсатувчи 662 та янги сайёҳлик ташкилоти ва турагентлик ташкил этилиши натижасида улар сони 4348 тага етди. Мамлакат бўйлаб 4345 та гид-экскурсовод фаолият юритмоқда. Тадбиркорлик субъектларига берилган тасвирлар туфайли санитария-гигиена шохобчалари ҳолати яхшиланишига эришилди.

Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги сайёҳлик салоҳияти фаол тарғиб этилди. Бу йўналишда хорижий давлатлардаги йигирмадан ортқ кўрсаткич ва ярмаркаларда иштирок этилди. Россия ва Хитойда маданий ва тарғиб тадбирлари ўтказилди. Хорижий 15 та йирик медиаплатформада мамлакатимизнинг сайёҳлик салоҳиятига оид 50 га яқин контент жойлаштирилди.

Инвестиция соҳасида 421 та лойиҳа амалга оширилиб, 6300 дан ортқ янги иш ўрни

Сайёҳлар оқими тобора ошаётгани авиация ва темир йўлнинг йўловчи ташиш қувватини 2 баробар кўпайтиришни тақозо этмоқда. Шу боис, 2026 йилда авиапаркдаги ҳаво кемалари сони 105 тадан 120 тага етказиш кўзда тутилган. Маҳаллий авиақатновлар сони ошириш учун субсидиялашнинг янги тизими жорий этилади.

очилди. Тошкентда янги бренддаги қатор меҳмонхоналар ишга туширилди. Худудларда янги туризм қишлоқлари ташкил этилди. Қорақалпоғистон Республикаси ва Навоий вилоятида йирик 3 та туризм кластери фаолият йўлга қўйилди. Кониқем туманидаги "Спутник Навоий" туризм кластери шулардан бири.

Мазкур кластер таркибидида туризм, транспорт ва меҳмонхона йўналишига ихтисослашган корхоналар фаолият юритяпти. Айдаркўл бўйида замонавий дам олиш маскани барпо этилган. Худуднинг чўл ландшафтини сайёҳларга кўрсатиш мақсадида ўтов тикланган. Умуман, мазкур кластер таркибидидаги меҳмонхоналар ва бошқа жойлаштириш воситалари орқали бир вақтнинг ўзида 400 сайёҳга хизмат кўрсатиш имкони мавжуд.

Кластер таъсисчиси Тилиб Жаҳонгирнинг айтишича, ана шундай замонавий имкониятлардан унумли фойдаланилиб, ўтган йили 17 мингта яқин хорижий ва маҳаллий сайёҳга хизмат кўрсатилди. 2026 йилнинг илк қунаридаёқ чет элдан 5000 га яқин сайёҳ келиши бўйича олдиндан буюртма олингани нафақат худуднинг ўзига хос туризм салоҳияти, балки сайёҳларга хизмат кўрсатиш бўйича имкониятларидан ҳам далолат.

— Дунёда иқтисодий вазият мураккаблашган бугунги даврда янги иш ўринлари очилиши, инвестиция ва экспортни кўпайтиришда туризм тармоғининг аҳамияти янада ошмоқда, — дейди тадбиркор. — Зеро, бу соҳага йўналтирилган маблағ келгусида 3-4 баробар кўп даромад келтиради. Хар бир янги иш ўрни бошқа тармоқларда яна 2 та

иш жойи ҳосил қилади. Шу боис, сайёҳлик тармоғи ривожланиши иқтисодий-ижтимоий тараққиётнинг муҳим омилга айланмоқда. Ўзбекистон бой маданий ва тарихий мероси, меҳмондўст халқи ва гўзал табиати туфайли туризм соҳасида катта имкониятга эга. Юртимизда 8200 та маданий мерос объекти мавжуд. Уларнинг бир қисми ЮНЕСКОнинг Бутунжаҳон мероси рўйхатига киритилган. Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Хива, Шахрисабз, Термиз эса жаҳонга машҳур шаҳарлардир.

Сўнгги йилларда юртимизда бу борадаги салоҳиятдан унумли фойдаланишга эътибор кучайди. Туризмни ривожлантиришга қаратилган қатор муҳим ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди ва институционал тизим шакллантирилди. Натижада сайёҳлик миллий иқтисодиётнинг ўсиш нуқталаридан бирига айланди.

Аслида, юртимиз тарихи, маданияти ва табиатига асосланиб, сайёҳларни яна 2-3 карра кўпайтириш мумкин. Шу боис, кейинги беш йилда хорижий туристар сони 2 баробар ошириб, йилига 20 миллион сайёҳни жалб этиш кўзда тутилмоқда. Туризм хизматлари қийматини эса 20 миллиард долларга етказиш бўйича катта марра олинмоқда.

Шу мақсадда туризм инфратузилмасини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилляпти. Бу жараёнда тарихий қадимжоларни бир-бири билан боғлайдиган замонавий йўлак ва кўприклар баробарида йирик туристик мажмуалар барпо этилади. Хоразм ва Қорақалпоғистондаги археологик ёдгорликлар бўйлаб йирик туризм ҳалқаси ташкил этилади.

Шунингдек, жорий йилда тадбиркорлар 4 миллиард долларлик 3500 дан зиёд янги сервис объектини ишга туширади. Туризм масканларини ташкил қилиш учун келгуси уч йилда 5000 гектар ер аукционга чиқарилади.

Бундан ташқари, 2026 йилдан "Ўзбекистон мероси меҳмонхоналари" дастури доирасидаги ишлар бошланиб, лойиҳа иштирокчиларига ер, мулк, фойда солиғи ва божхона тўлови бўйича имтиёз берилади.

Сайёҳлар оқими тобора ошаётгани авиация ва темир йўлнинг йўловчи ташиш қувватини 2 баробар кўпайтиришни тақозо этмоқда. Шу боис, 2026 йилда авиапаркдаги ҳаво кемалари сони 105 тадан 120 тага етказиш кўзда тутилган. Маҳаллий авиақатновлар сони ошириш учун субсидиялашнинг янги тизими жорий этилади.

Ички темир йўллари ривожлантириш бўйича беш йиллик дастур қабул қилинади. Автомобиль йўлларининг сифатини яхшилаш, транзит салоҳиятини янада ошириш мақсадида беш йиллик дастур амалга оширилади.

Шу кунларда жамоатчилик муҳокамасига қўйилган "Ўзбекистон — 2030" стратегиясининг янги таҳрирдаги лойиҳасида туризм ривожига йўналтирилган устувор вазифалар ҳам ўз аксини топган. Хусусан, ҳужжатта мувофиқ, "Ўзбекистон бўйлаб саёҳат қил!" дастури асосида ички сайёҳлар сони 25 миллионга, хорижий туристар сони 20 миллионга етказиш режалаштириляпти. Йўл, транспорт ва сайёҳлик инфратузилмаларини тўдан тақомиллаштириш, хизмат кўрсатиш имкониятини кенгайтириш бўйича муҳим вазифалар белгиланган. Жумладан, сайёҳлик кластерлари сони кўпайтириш, туризм қишлоқ ва маҳаллалари, кўчаларини 175 тага етказиш кўзда тутилган.

"Янги Ўзбекистон" массивлари, халқаро автомобиль йўллари бўйида савдо ва сервис тузилмалари барпо этилади. Худудларда янги меҳмонхона, меҳмон уйлари ва хостеллар қурилади. Халқаро аҳамиятга эга автомагистраллар мобил алоқа билан таъминланади. Шу тариқа туризм хизмати экспорти кўпайиб, мамлакатимизнинг иқтисодиёти янада юксалишига замин ҳозирланади.

Баҳор ХИДИРОВА,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

СУРХОНДА БОДОМ ГУЛЛАДИ

Табиат ва биз

Шеробод тумани "Сурхон" давлат кўриқхонаси "Боғли дара" ҳудудида бодом гуллади. Даранинг тошлоқ бағирларида, қор парчалари билан ёнма-ён турган пушти ва оқ япроқлар манзараси инсон руҳиятига ўзгача таскин ва умид бағишлайди. Бу ҳолат нафақат кўзни қувонтиради, балки табиатнинг нақадар сирли ва қудратли эканини яна бир бор намоеън этади гўё.

— Кўриқхонада бодом дарахти кўп учрайди. Унинг ўзига хос хусусиятларидан бири — жуда эрта гуллаши. Шунинг учун тулпор-қўдим шароити ўзгарувчан худудларда бодомнинг генератив органларига кўпинча баҳорги қора совуқ катта зарар етказиши. Бодом кўриқхоналарида ёввойи ҳолда ўсади. Ер танламади, сувсиз, тошлоқ ва тоғнинг унумсиз жанубий ёнбағирларида ҳам яхши ўсиб ҳосил беради. Илдири 6 метр чуқурликка етади. Шу сабаб ҳам илдирикни тезда ўзлаштиради ва эрта гуллаш босқичига ўтади, — дейди "Сурхон"

давлат кўриқхонаси директори Рустам Турдиев.

Аслида, қишнинг қаратон кунлари ва тоғ тизмаларини қоплаган қалин қор нафақат борлиқни оқ ранга буркайди, балки ёввойи табиат учун ҳам чинакам кураш ва синнов даврини бошлаб беради. Хусусан, тоғли худудларда қор қалинлиги ортгани сайин ёввойи ҳайвонларнинг табиий озуқа топиши ҳам машаққатга айланиб, қишдан беталафот қиқчиш хавф остида қолади. Бунинг олдини олиш мақсадида кўриқхоналарда биотехник тадбирлар ўтказилади.

Мураккаб ва синовли кунларда "Сурхон" давлат кўриқхонасининг барча худудида ёввойи ҳайвонларни совуқдан асраш, қишнинг қорли ва қировли кунларидан соғ-омон олиб чиқиш мақсадида тизимли биотехник тадбирлар амалга оширилмоқда. Табиатга ва жонзотларга ғамхўрлик ифодаси бўлган ана шундай тадбирлардан бири кўриқхонанинг мафтункор "Хатак" бўлимида юқори савияда ташкил этилди.

Кўриқхона ходимларининг фидоқорона саъй-ҳаракати билан ноёб турдаги ҳайвонларнинг бош сони сақлаб қолиш ва экотизим барқарорлигини таъминлашга эришилмоқда. Эътиборли жиҳати шундаки, бу жараён нафақат озуқа тарқатиш, балки чуқур илмий кузатувлар билан ҳам уйғунлаштирилган. Озуқа тўқилган масканларда ўрнатилган замонавий фотоқоп-қонлар ёрдамида ҳайвонларнинг озиқланиш жараёни, қиш шароитидаги ҳолати ва саломатлиги узлуксиз мониторинг қилиб бориламоқда. Ушбу "ақлли" технологиялар ёрдамида олинган тасвирлар кўриқхона илмий ходимларига ёввойи табиатнинг қишқи ҳаёти, ҳолати ҳақида қимматли маълумотларни тақдим этади.

Табиат посбонлари тоғларнинг банд нуқталарига, ҳайвонлар доимий равишда ҳаракатланмаган ва жамланмаган худудларга махсус озуқа базалари — пичан, дон ва ҳатто зарур бўлган минерал тузларни қўйиб чиқди. Кўриқхона Кўхўтан тоғларининг шарқий ёнбағирларида, денгиз сатҳидан 850-3137 метр ораллигидаги бандликда жойлашган. Сурхондарё вилоятининг Шеробод туманига қарашли бу худуд Туркманистон давлат чегарасига чўзилган. Кўриқхонада 807 турдаги ўсимлик бўлиб, шундан 47 хили "Қизил китоб"га киритилган.

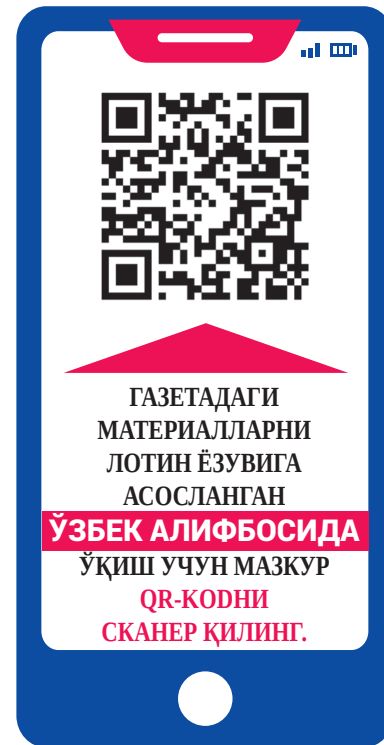
Кўриқхонада ҳозиргача умуртқали ҳайвонлардан 26 турдаги сут эмизувчилар, 137

турдаги қушлар, 24 турдаги судралиб юрвчилар, 2 турдаги сувда ва қуруқликда яшовчилар, 5 турдаги балиқлар, хуллас, жами 194 турдаги ҳайвонот дунёси вакиллари учраши аниқланган. 25 турдаги ҳайвонлар Ўзбекистон Республикаси "Қизил китоб"га киритилган. Кўриқхонада муҳофазага олинган ҳайвонлардан 18 тури Халқаро табиати муҳофаза қилиш иттифоқининг "Қизил рўйхат"ида. Хусусан, морхўр ёки бурама шохли эчки, Бухоро тоғ қўйи ноёб турга мансуб ҳайвонлардан.

Юртимиз жанубида бодом гуллаши ва кўриқхоналарда давом этаётган ҳаёт борлиқнинг енгилмас иродаси, умиднинг бекиёс

кучи ва гўзалликка ташналиқнинг ёрқин рамзидир. Музлаган замин узра пушти ва оқ рангларга бурканган мунис бодом гулларининг очилиши баҳорнинг қиш салтанатига қилган журъатли ва ўта эрта ташрифига ўхшайди. Унинг ҳар бир гулбарги, ҳар бир шивири келаётган илиқ кунлар садосидир.

Сарвар ТўРАЕВ,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

ГАЗЕТАДАГИ
МАТЕРИАЛЛАРНИ
ЛОТИН ЁЗУВИГА
АСОСЛАНГАН
ЎЗБЕК АЛИФБОСИДА
ЎҚИШ УЧУН МАЗКУР
QR-KODНИ
СКАНЕР ҚИЛИНГ.

"Янги Ўзбекистон" ва "Правда Востока"
газеталари таҳририяти) ДМ

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Салим ДОНИЁРОВ

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета таҳририят компьютер марказида сақлалади.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига "ШАРҚ" НМАК масъул.
Босмахона телефони: (71) 233-11-07.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.
Нашр индекси — 236. Буюртма Г-246.
30829 нусхада босилди.
Ҳажми — 3 табоқ. Ҳафтасида босилган. Қўғоз бичими А2. Баҳоси келишилган нарҳда.

"ШАРҚ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Азизбек Юсупов
Мусахҳас: Акбар Қаршиев
Дизайнер: Хуриш Абдуллаев

Манзилнинг:
100060, Тошкент шаҳри,
Шахрисабз кўчаси, 85-уй

ЎЗА яқуни — 21:33 Топширилди — 23:10